

ARACSI VIVIEN*

A pedofil-nyilvántartás preventív hatékonyságának vizsgálata a gyermekpornográfia bűncselekményének fényében

I. Bevezetés

A 2021. évi LXXIX. törvény olyan grandiózus változásokat idézett elő a gyermekek büntetőjogi védelmének tekintetében, amelyeket nem csupán a szakmai körökben, hanem a közvéleményben is jelentős visszhang övezett. Ezen törvénymódosítási csomag részét képezik a gyermekpornográfia bűncselekményének nagyfokú szigorítására, valamint a pedofil-nyilvántartás létrehozására irányuló rendelkezések is.

A törvénymódosítás által megfogalmazott célkitűzés – tehát a gyermekvédelem – cáfolhatatlanul kiemelt jelentőséggel bír, különösen a gyermekpornográfia internetes elkövetési magatartásainak térnyerésére figyelemmel, azonban felmerül a kérdés, hogy a jelenlegi szabályozás fényében milyen változás várható a bűnelkövetés, illetve bűnisméltés tekintetében.

Úgy vélem, a szabályozás friss mivolta, illetve a bevezetett jogintézmény újdonsága egyértelművé teszi témám aktualitását. A dolgozatom elsődleges célja, hogy az aktuális szakirodalmi környezet figyelembevételével elemezzem a pedofil-nyilvántartás preventív eszközként megnyilvánuló hatékonyságát. Ehhez a gyermekpornográfia bűncselekményének hatályos szabályozását, valamint a gyermekpornográfia elkövetői körének esetében jelentkező jellemzőket veszem alapul.

A tanulmányban törekszem a minél áthatóbb, azonban mégis szelektív szakirodalmi és empirikus kutatási eredményeket a témához kapcsolódóan, a releváns pontokban ismertetni, azonban figyelembe kell azt is venni, hogy a hazai források csekély mennyiségére való tekintettel elsősorban külföldi szerzők műveit dolgoztam fel, ezáltal pedig elkerülhetetlenek a demográfiai különbségekre vonatkozó lehetséges eltérések. A dolgozatban megjelölöm a szakirodalom további jelenlegi hiányosságait, és emellett javaslatokat teszek a jövőbeli kutatási irányzatokra is.

---

* V. évfolyam, jogász szak, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, témavezető: Dr. Molnár Erzsébet, adjunktus.

II. A gyermekpornográfia bűncselekményének hatályos magyar szabályozása a 2021. évi LXXIX. törvény tükrében

A gyermekpornográfia bűncselekményi szabályozásának ismertetése kiemelkedően lényeges a pedofil-nyilvántartás preventív hatékonyságának értékelése tekintetében, azonban e fejezetben csupán azon tényállási elemeket részletezem, amelyek a dolgozatommal kapcsolatban relevanciával bírnak.

Többek közt a gyermekpornográfia törvényi tényállásának szabályozását is megváltoztatta a 2021. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: pedofil-törvény), amelynek a gyermekpornográfia törvényi tényállására vonatkozó módosításai 2021. július 8-án léptek hatályba. E módosítás számottevően differenciáltabb és szigorúbb szabályozással szolgál, mint az eddigi törvényi tényállás. Bővítette az elkövetési magatartások körét, valamint lényegesen megemelte a gyermekpornográfia bűncselekményének elkövetése miatt kiszabható büntetési tételeket, emellett pedig új minősített eseteket is meghatározott, így egyebek mellett a hivatalos személy általi elkövetés is kifejezetten szabályozásra került. Ezekon felül a módosítás a pornográf felvétel fogalmát is újradefiniálta.

A bűncselekmény jogi tárgya korábban a gyermekek zavartalan szexuális fejlődése és a szexuális fejlődési folyamat tényéből fakadó korlátozott szexuális önrendelkezésük védelme¹ volt, azonban e meghatározás a módosítások tükrében már nem áll meg, hiszen „a hatályos szabályok szerint már nem a tényálláskomplexum egészére, hanem csak a cselekmény kriminológiai típusára irányadó, mögöttes jogi tárgyként adható meg”.² A jogalkotó azzal, hogy a pornográf felvétel definíciójába integrálta a „nem létező személy vagy személyek valóságghú ábrázolását” [2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről (a továbbiakban: Btk.), 204. § (8) bek.] is, olyan konstrukciót alkotott, amely szerint a gyermekpornográfia bűncselekményének nincs valós individuális jogi tárgya, hanem ennek helyébe egy kollektív, erkölcsi jellegű jogi tárgy lép, hiszen „a tényállás egyéni jogtárgysérelem hiányában is büntetendő magatartásokat határoz meg”.³ Ezen megállapítást az is alátámasztja, hogy a hatályos szabályozás tekintetében büntetendők azon tizennégy és tizennyolc év közötti fiatalok is, akiknek adott esetben az egymásnak küldött felvételek alapján magatartásuk beleillik a törvényi tényállásba.

A pornográf felvétel törvényi fogalmát a Btk. 204. § (8) bekezdése tartalmazza, amely szerint pornográf felvételnek tekintendő a gyermekpornográfia vonatkozásában „a másnak vagy másoknak a nemiséget súlyosan szeméremszérvő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon történő ábrázolása, ideértve a nem létező személy vagy személyek valóságghú ábrázolását is” [Btk. 204. § (8) bek.]. Az eddigi szabályozással egybehangzóan pornográf felvételnek minősülnek a fotó-, videó- illetve filmfelvételek, valamint minden más módon előállított képfelvétel. A pedofil-törvény értelmében megjelenő változások következtében viszont a kriminalizált felvételek köre szignifikánsan bővült, ugyanis tényállásszerűvé vált a létező gyermekek bármilyen más eljárással történő ábrázolása, így a rajz és festmény is. Ahogyan azt *Szomora* is megállapítja, ebből fakadóan

¹ NÉMEDI MÁRK: *A tiltott pornográf felvétellel visszaélés – a bűncselekménytan próbája*. In: Király Miklós – Varga István (szerk.): *A XXIX. Országos Tudományos Diákköri Konferencia Állam- és Jogtudományi Szekciójának díjnyertes dolgozatai*. I. k. ELTE. Budapest, 2011. 254-258. pp.

² SZOMORA ZSOLT: *Btk. XIX. Fejezet*. In: Karsai Krisztina (szerk.): *Nagykommentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez*. Wolters Kluwer Hungary. Budapest, 2019. 466. p.

³ Uo.

„a fogalom elemeinek a contrario összevetésével levezethető, hogy ha az ábrázolás létező személyről készült, akkor annak nem kell még csak valóság-hűnek sem lennie, elegendő, ha a passzív alany beazonosítható, felismerhető. Ezáltal például a gyermekek pornográf festményhez való modellként állítása is büntetendővé vált”.⁴

Mindezen felül egy teljesen új elem is hozzákerült a definícióhoz: a szabályozás hatálybalépésétől kezdve elkövetési tárgynak minősül a nem valódi személyekről készült valóság-hű ábrázolás is. A törvény miniszteri indokolása iránymutatást ad a valóság-hű ábrázolás értelmezése tekintetében: „valóság-hű alatt a valóság-hoz megkérdőjelezhető hasonló ábrázolást értjük, amikor nem lehet és nem is várható el annak megítélése, hogy valóságos-e a személy, tehát nem a rajzfilmek vagy festmények értendők ide”.⁵

A gyermekpornográfia bűncselekményének passzív alanya tehát a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy, amely a valóság-hű megjelenítés esetében úgy tükröződik, hogy az ábrázolt nem létező személynek valóság-hű módon tizennyolcadik életévét be nem töltöttnek kell látszania. E tekintetben tehát tényállásszerű minden olyan, mesterséges intelligencia segítségével készített valóság-hű animáció, amely 18. életévét be nem töltött személyt ilyen kontextusban ábrázol.

A módosítás alapján a gyermekpornográfia elkövetési magatartásai két csoportra válnak szét: a 204. §-ban található a pornográf felvételhez, a 204/A. §-ban pedig a pornográf műsorhoz kapcsolódó magatartások kerültek szabályozásra. Az elkövetési magatartások közé tartozik többek között a pornográf felvétel megszerzése, tartása, illetve a súlyosabban büntetendő kínálás, átadás, hozzáférhetővé tétel is. A minősített esetek közé sorolandó egyebek mellett, ha az elkövető a bűncselekményt „nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonytal visszaélve, vagy a sértett kiszolgáltatott helyzetét kihasználva” [Btk. 204. § (2) bek. b) pont], illetve „sanyargatást vagy erőszak alkalmazását tartalmazó felvétellel” [Btk. 204. § (2) bek. d) pont] követi el. Az utóbbi eset nem valódi személyről készült valóság-hű ábrázoláson is tényállásszerű.⁶

A gyermekpornográfia bűncselekményének tettese bárki lehet – akár tizennyolcadik életévét be nem töltött személy is –,⁷ nincs semmilyen jellegű tettesi kvalifikáció.

III. A gyermekpornográfia bűncselekményének elkövetéséhez vezető kockázati tényezők elemzése

A gyermekpornográfia elkövetőinek elemzése, visszatérő, egyező személyi jegyeik vizsgálata, valamint ezek bünelkövetést eredményező hatásainak bemutatása úgy gondolom létfontosságú a preventív eszközök hatékonyságának, valamint azok alkalmazásának analízisében, így elengedhetetlen a dolgozat szempontjából is, hogy ismertetésre kerüljenek e szempontok. Alapjában véve a gyermekek iránti szexuális érdeklődés kimutatása előre vetítheti a visszaesés mértékét az azonosított, gyermekek ellen irányuló szexuális bűncse-

⁴ SZOMORA 2019, 467. p.

⁵ Indokolások Tára 2021/81. A Magyar Közlöny Melléklete, 2021. július 1., csütörtök.

⁶ SZOMORA 2019, 467. p.

⁷ Uo.

lekményeket elkövetők körében,⁸ így mindenképp kardinális kérdés annak megállapítása, hogy az efféle szexuális fixáció önmagában eredményezi-e a bűnelkövetést, illetve bűnismétlést, vagy pedig közrejátszanak más tényezők is ebben a folyamatban.

Szeretném megjegyezni, hogy jelen dolgozatban a gyermekpornográfiát elkövetők alatt azon elkövetői csoportot tárgyalom elsődlegesen, akik kizárólag gyermekpornográfiát követtek el, más, gyermek sérelmére irányuló szexuális bűncselekmény nem.⁹

Fő hipotéziseim e fejezettel kapcsolatban:

- (1) A gyermekpornográfiát elkövetők nem mindegyike pedofil, jelentkezhetnek más okok is az elkövetésre vonatkozóan.
- (2) A bűnelkövetést nem önmagában a pedofília, hanem annak kordában tartásának hiánya eredményezi.
- (3) Az elkövetők stigmatizációja az elkövetők szocio-afektív nehézségeinek elhárításához vezethet.

1. A kockázati tényezőket befolyásoló faktorok

A gyermekek ellen elkövetett szexuális bűncselekmények felderített elkövetőivel kapcsolatos korábbi kutatások alapján a szexuális preferenciák, mint például a gyermekek iránti szexuális érdeklődés és az ahhoz társuló parafil érdeklődés, valamint a szexuális önszabályozással kapcsolatos problémák a szexuális bűncselekmények körében megvalósuló bűnismétlés kulcsfontosságú motivációiként kerültek beazonosításra.¹⁰ Ezek mellett azonban megjelennek további lényeges kockázati tényezők, mint például a kognitív torzítások és a szocio-afektív hiányosságok, amelyek befolyásolhatják, hogy az adott személy milyen és mennyire elfogadható szexuális motivációk alapján cselekszik.¹¹ Ezen túlmenően természetesen az eddig említett tényezők térnyerése a megküzdési képesség függvényében nagy mértékben függ az adott személy személyes erőforrásaitól, illetve személyes körülményeitől, amelyeket lényegesen befolyásolnak az olyan társadalmi tényezők, mint a társadalmi státusz, így az oktatás szintje és a foglalkoztatás kérdése.¹² Ezen utóbbi szempontokra részleteiben nem térek ki a dolgozatom során, ugyanis a legtöbb ehhez kapcsolódó kutatás külföldön valósult meg külföldi mintákkal, így azok eredményei nem követnék le a teljesség igényével a magyar demográfiai jellemzőket.

⁸ HANSON, R. KARL – MORTON-BOURGON, KELLY: *The characteristics of persistent sexual offenders: A meta-analysis of recidivism studies*. Journal of Consulting and Clinical Psychology 2005/6. 1154-1163. pp.

⁹ A III. fejezet 2. pontjában felvázolt elkövetői tipológia is e szemléletet követi.

¹⁰ HANSON, R. KARL – HARRIS, ANDREW J. R.: *Where should we intervene? Dynamic predictors of sexual offense recidivism*. Criminal Justice and Behavior 2000/1. 6-35 pp.; HANSON, R. KARL et al.: *Assessing the risk of sexual offenders on community supervision: The Dynamic Supervision Project*. (User Report 2007-05) Public Safety Canada, Ottawa, 2007.

¹¹ Uo.

¹² BARBAREE, HOWARD E. – MARSHALL, WILLIAM L.: *Deviant sexual arousal, demographic and offense history variables as predictors of reoffense among child molesters and incest offenders*. Behavioral Sciences & the Law 1988/2. 267-280. pp.

1.1. Pszichoszexuális nehézségek

A gyermekpornográfia bűncselekményének elkövetéséről megalapozottan feltételezhető, hogy a pedofília valid indikátora lehet, mivel a *Seto, Cantor és Blanchard* által 2006-ban lefolytatott kutatás eredményei szerint egy 685 férfiból álló mintában a gyermekpornográfia bűncselekményének elkövetői magasabb szexuális izgalmi szintet mutattak a gyermekeket megjelenítő ábrázolásokra vonatkozóan, mint a felnőttekre nézve, továbbá ugyanezen kutatás azt is kimutatta, hogy ezen értékek különböztek a gyermekekkel szembeni más szexuális bűncselekmények elkövetőinek, a felnőttekkel szembeni szexuális bűncselekmények elkövetőinek, valamint más parafiláival rendelkező személyek csoportjaitól.¹³

De mit is kell pontosan pedofília alatt értenünk? *Seto* megfogalmazása alapján „a pedofília a pubertáskor előtti gyermekek iránti szexuális vonzalomként definiálható, amelyet tartós és visszatérő szexuális gondolatok, fantáziák, késztetések, izgalom vagy viselkedés jelez (‘‘vagy’’, mert a diagnózis felállítható pusztán a gondolatok és késztetések alapján is).’’¹⁴

A *DSM-5*¹⁵ jelenlegi álláspontja szerint semmilyen jellegű szexuális orientáció sem tekinthető mentális zavarnak, még az sem, ha annak tárgya a gyermekek iránti vonzódás.¹⁶ A szexuális orientáció akkor minősül mentális zavarnak, amennyiben teljesülnek a mentális zavarok fő kritériumai, így többek közt az is, hogy az életvezetési zavarokat okoz, azaz „ha a fantáziálás, nemi késztetés és viselkedés klinikai értelemben jelentős stresszt okoz, vagy hátráltatja az érvényesülést a szociális vagy munkahelyi környezetben, vagy az élet más, fontos területén’’.¹⁷ Ennek értelmében tehát a „probléma’’ legfőbb forrása nem önmagában a szexuális orientáció, hanem az a lelki torzulás, amelyet az okoz.¹⁸

Ahhoz, hogy a pedofília fogalmáról mélyrehatóan beszélhessünk, először a *parafilák* kérdéskörét kell röviden ismertetni. A parafilák kifejezés alapvetően „szexuális vonzalmat jelölő olyan tárgyak, helyzetek, lények vagy emberek iránt, amelyek/akik iránt az emberek többsége szexuálisan közömbös’’.¹⁹ A *DSM-5* összesen tíz parafilát tart számon, ezek közül az egyik a pedofília. Fontos kiemelni, hogy minden parafilának alapvető követelménye, hogy „(1) az alanya nagykorú, (2) az állapot tartós, tehát legalább hat hónapig fennáll, (3) a szexuális késztetés tettekben is megnyilvánul, (4) a vonzódás tárgya akarata ellenére vonódik be az eseménybe, (5) és az állapot erős stresszt vagy jelentős életvezetési zavart idéz elő.’’²⁰ Így ha a feltételek valamelyike már nem realizálódik, mindössze szexuális orientációról beszélhetünk.²¹

A *DSM-5* a pedofilíát meghatározásakor mentális zavarként említi, amelynek tüneteit is felsorolja:

¹³ SETO, MICHAEL C. – CANTOR, JAMES M. – BLANCHARD, RAY: *Child pornography offenses are a valid diagnostic indicator of pedophilia*. Journal of Abnormal Psychology 2006/3. 610. p.

¹⁴ SETO, MICHAEL C.: *Is pedophilia a sexual orientation?* Archives of Sexual Behavior 2012/1. 232. p.

¹⁵ A *DSM-5* az Amerikai Pszichiátriai Társaság által kiadott taxonómiai és diagnosztikai eszköz, a *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders* kézikönyvének 2013-as frissítése. Az Egyesült Államokban a *DSM* szolgál a pszichiátriai diagnózisok felállításának alapjaként.

¹⁶ FARKAS JOHANNA – FOGARASI MIHÁLY – HALLER JÓZSEF: *Szexuális bűncselekmények*. In: Haller József (szerk.): *Bűntettek kriminálpszichológiája*. Dialóg Campus. Budapest, 2020. 59. p.

¹⁷ Uo.

¹⁸ Uo.

¹⁹ Uo. 60. p.

²⁰ Uo.

²¹ Uo. 61. p.

- (1) szexuális vonzalom 13 éves vagy fiatalabb gyermekek iránt;
- (2) szexuális közeledés gyermekekhez, vagy erős fizikai és/vagy pszichikai stressz a vágyak elfojtása nyomán, ami nehézséget okoz az emberi kapcsolatokban;²²
- (3) az alany legalább 16 éves, és legalább 5 éves korkülönbség van közte és vágyainak célpontja között;
- (4) továbbá az időbeli meghatározás itt is érvényesül: a tüneteknek legalább hat hónapig fenn kell állniuk.

Azonban a DSM-5 a pedofília esetében is elhatárolja egymástól a korábban említett szexuális orientációt és a pedofil zavart, így tehát amennyiben a fantáziálás nem materializálódik valamilyen tevőlegesen végrehajtott szexuális cselekményben, addig a szexuális orientáció körében marad.²³ Ezt alátámasztja Seto 2012-es kutatása is, amelyben emellett azt az álláspontját is kifejti, miszerint elsősorban a gyermekek sérelmére megvalósuló szexuális bűncselekmény elkövetését nem a pedofília, hanem az afeletti kontrollvesztés okozza.²⁴

Néhány elmélet a pedofília kialakulását az eddig említettek, illetve a korábban, gyerekkorban megélt szexuális traumák²⁵ hatása mellett biológiai okokhoz, így a tesztoszteronhoz is köti. Alapvetően, ha a szexuális irányultságtól függetlenül az önregulációval nincs probléma, mindenkinek tudnia kellene uralkodni a szexuális vágyain, azonban a nemi vágy erősségét meghatározó tesztoszteron túltermelődése az általános mértékű nemi vágyat belülről fakadó kényszerré transzformálja.²⁶ Ezt figyelembe véve tehát fontos kiemelni, hogy a pedofil orientáció pedofil bűnözéssé való alakulásában nem csupán társadalmi és pszichés tényezők, hanem biológiai okok is közrejátszanak. A pedofília biológiája rendkívül fontos, és lassan központi szerepet fog játszani a kezelés útján megvalósuló prevenció miatt, viszont meg kell jegyezni, hogy az ezzel kapcsolatos kutatások egyelőre gyerekcipőben járnak, és számos tekintetben egyöntetű válaszok még nem születtek.²⁷

Általánosságban a szakirodalmak egybehangzó álláspontja alapján viszonylag tisztán elkülöníthető a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények esetében a pedofil és a nem pedofil bűnözés.²⁸ A pedofil bűnözők csoportjába azon elkövetők tartoznak, akik gyermek elleni szexuális bűncselekményt követtek el (és erre valamilyen módon fény

²² Lásd IV. fejezet 2. alfejezet 2.1. alpont.

²³ FARKAS – FOGARASI – HALLER 2020, 62. p.

²⁴ SETO 2012, 234. p.

²⁵ Természetesen tagadhatatlan azon állítás, hogy bizonyos mértékben a gyermekkorban megélt szexuális traumák is kockázati tényezőként jelennek meg a gyermekpornográfiát elkövetők esetében, azonban ahogyan *Webb és társai* is rámutatnak 2007-es kutatásukban, ez lényegesen kisebb jelentőséggel bír, mint a kontaktbűncselekményeket elkövetők esetében. Ez magával vonja azon megállapítást, hogy az áldozatok pszichoterápiás gondozása is fontos lenne. Ugyanakkor kifejezetten ezzel a tényezővel csak említés szintjén kívánok foglalkozni, részleteiben nem ismertetem az ezzel kapcsolatos elméleteket, ugyanis a dolgozatomban által kitűzött célok megértéséhez elegendőnek tartom azt felvázolni, hogy a fejezetben tárgyalt kockázati tényezők hogyan járulnak hozzá a bűnelkövetéshez. WEBB, LIANE – CRAISATTI, JACKIE – KEEN, SARAH: *Characteristics of Internet child pornography offenders: A comparison with child molesters*. Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment 2007/4. 449-465. pp.

²⁶ BERLIN, FRED S.: *Basic Science and Neurobiological Research: Potential Relevance to Sexual Compulsivity*. The Psychiatric Clinics of North America 2008/4. 623-642. pp.

²⁷ Például Schiffer és társai kutatása elsősorban a gyermekkorban elszenvetett szexuális bántalmazás által kialakult agyszerkezeti torzulások és a pedofil bűnözés közötti kapcsolat fennállását vizsgálja. AMELUNG, T. et al.: *Gray Matter Anomalies in Pedophiles with and without a History of Child Sexual Offending*. Translational Psychiatry 2017/5.

²⁸ FARKAS – FOGARASI – HALLER 2020, 66. p.

is derült), továbbá emellett pedofil jegyekkel is rendelkeznek.²⁹ E körön belül is megkülönböztethetünk két alcsoportot: az egyik esetben az áldozat és az elkövető családtagok, míg a másik esetben az elkövető munkájából fakadóan kerülhet közel áldozatához. Az előbbi esetben bizonyíthatóan magasabb az antiszocialitás szintje, mint az utóbbiban, emellett pedig a családon belüli elkövetők pszichopátiás jegyekkel is rendelkeznek esetenként.³⁰ Ebből következik, hogy tehát a pedofília esetében az orientáció általában akkor válik bűnelkövetési kockázati tényezővé, amennyiben a pedofil vágyak eluralkodnak az adott személyen, és ő nem rendelkezik a megfelelő minőségű és/vagy erősségű megküzdési stratégiával.³¹ A nem pedofil jellegű gyermekek elleni szexuális bántalmazás megvalósulhat nem pedofil elkövetők által is,³² sőt, az elkövetők szignifikáns részét e csoport teszi ki.³³ Az ilyen elkövetők esetében tehát az elkövetés oka egyáltalán nem magyarázható a pedofiliával, hanem sok más kockázati tényező együttesének eredményeként valósul meg a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény: stresszhatás, kirekesztettség, feszültségvezetés, felnőtt nemi partner tartós hiánya, stb.³⁴

Ha kifejezetten a gyermekpornográfiát elkövetőket vizsgáljuk, megállapítható lesz, hogy ők erősebb pedofil mintát és több szexuális jellegű devianciát mutatnak a gyermekek iránti szexuális izgalom tekintetében, mint a gyermekekkel szexuálisan visszaélők.³⁵ Ebből azonban nem következik egyenesen azon állítás igazsága, hogy minden gyermekpornográfiát elkövető pedofil. A legfőbb megkülönböztetési szempont a pedofiliával rendelkező és pedofiliával nem rendelkező gyermekpornográfiát elkövetők között a pornográf tartalom elsődleges jellemzőinek, s így a képeken ábrázolt áldozatok életkorának figyelembevételével.³⁶ Ebből következően feltételezhető, hogy a kiskorúak iránti parafil preferenciával nem rendelkező gyermekpornográfiát elkövetők a tizenéves fiúkat és/vagy lányokat ábrázoló képekhez vonzódnak úgy, ahogy a nem pedofilok olyan lányok és/vagy fiúk ellen követnek el szexuális bűncselekményeket, akik még nem érték el a felnőttkort, ugyanakkor nem mutatnak preferenciát a nagyon fiatal gyermekeket ábrázoló képek iránt.³⁷ Mindemellett még kiemelkedőbb szerephez juthat a bűncselekmény elkövetésétől való tartózkodásra irányuló

²⁹ SETO, MICHAEL C.: *Pedophilia and Sexual Offenses against Children*. Annual Review of Sex Research (15)2004. 321-326. pp.

³⁰ FARKAS – FOGARASI – HALLER 2020, 66. p.; TURNER, DANIEL et al.: *Pedophilic sexual interests and psychopathy in child sexual abusers working with children*. Child Abuse & Neglect 2014/2.; TURNER, DANIEL et al.: *Risk factors for sexual offending in men working with children – A community-based survey*. Archives of Sexual Behavior (45)2016.

³¹ FARKAS – FOGARASI – HALLER 2020, 66. p.

³² SETO 2004, 321-326. pp.

³³ BLANCHARD, RAY et al.: *Sensitivity and Specificity of the Phallometric Test for Pedophilia in Nonadmitting Sex Offenders*. Psychological Assessment 2001/1. 118-126. pp.; SETO, MICHAEL C. et al.: *Detecting Anomalous Sexual Interests among Juvenile Sex Offenders*. Annals of the New York Academy of Sciences 2003/1. 118-130. pp.

³⁴ CONTE, JON R.: *Clinical Dimensions of Adult Sexual Abuse of Children*. Behavioral Sciences and the Law 1985/4. 341-354. pp.; GROTH, A. NICHOLAS – HOBSON, WILLIAM F. – GARY, THOMAS S.: *The Child Molester: Clinical Observations*. Journal of Social Work & Human Sexuality 1982/1-2. 129-144. pp.

³⁵ SETO – CANTOR – BLANCHARD 2006, 610. p.; BABCHISHIN, KELLY M. – HANSON, R. KARL – HERMANN, CHANTAL A.: *The characteristics of online sex offenders: A meta-analysis*. Sexual Abuse 2011/1. 92-123. pp.

³⁶ HOUTEPEN, JENNY A. B. M. – SUTSEMA, JELLE J. – BOGAERTS, STEFAN: *From child pornography offending to child sexual abuse: A review of child pornography offender characteristics and risks for cross-over*. Aggression and Violent Behavior 2014/5. 469. p.

³⁷ SETO – CANTOR – BLANCHARD 2006, 611. p.

gátló kontroll érvényesülése a gyermekpornográfia bűncselekményének esetében, főként az internetes elkövetés kapcsán. Az online térben megvalósuló, lényegesen könnyebb pornográf tartalmakhoz való hozzáférés jelentősen nehezíti az elkövető ellenállását, azaz ilyenkor az önszabályozási képesség sokkal nagyobb terhelésnek van kitéve, mint más esetekben. Emellett a nagyobb mértékű, szexualitás terén megjelenő önszabályozási problémák azzal is magyarázhatók, hogy önmagában az önszabályozási képesség nagy mértékben függ a – gyakran kényszeressé váló – szexuális tevékenységektől, amely ebben az esetben rutinszerű pornográfia-használatban nyilvánul meg.³⁸ Az eddig felvázoltak alapján tehát úgy vélem, teljesülni látszik azon hipotézisem, miszerint a gyermekpornográfia bűncselekményének elkövetését nem kifejezetten a pedofília – mint szexuális deviancia, illetve mentális zavar – okozza, hanem az azzal szoros összefüggésben álló önregulációs problémák.

Mindemellett azt is kifejezetten fontos megállapítani, hogy a gyermekpornográfiát elkövetők kisebb valószínűséggel kerülnek intim kapcsolatba gyermekkel, mint a gyermekeket szexuálisan bántalmazók.³⁹

1.2. Az elkövetők szocio-afektív hiányosságai

Ezen jellemzők csoportja összességében a szociális nehézségeket és a felnőttekkel való intim kapcsolatok kezdeményezésének, valamint fenntartásának alapvető problémáit foglalja magába a szocio-afektív nehézségek tükrében.⁴⁰

Bár korábbi kutatások alapján kijelenthető, hogy a gyermekpornográfiát elkövetőkre nem jellemző a magas szintű pszichopatológia,⁴¹ a legtöbben mégis rendelkeznek bizonyos szocio-afektív hiányosságokkal. Ezen szocio-afektív hiányosságok leginkább depresszióban, szorongással összefüggő problémákban, így például kényszerbetegségekben nyilvánulnak meg,⁴² továbbá magukba foglalják egyebek mellett az érzelmi intimitás hiányát, valamint az internalizált negatív érzelmeket is.⁴³ Emellett a gyermekpornográfiát elkövetők *Egan és társai* kutatása alapján könnyen lehet, hogy alacsony önbecsüléssel és érzelmi elmagányosodással, valamint az elszigeteltség érzésével is küzdenek,⁴⁴ többek közt az elkövetők stigmatizációjának köszönhetően.⁴⁵ Az efféle érzelmi elmagányosodás, illetve az intimitás hiánya kimutathatóan nagy mértékben közrejátszik a bűnismétlés valószínűségének meg-

³⁸ WEBB – CRAISATTI – KEEN 2007, 449-465. pp.

³⁹ MCCARTHY, JENNIFER A.: *Internet sexual activity: A comparison between contact and non-contact child pornography offenders*. Journal of Sexual Aggression 2010/2. 181-195. pp.; REIJNEN, LOTTE – BULTEN, ERIK – NIJMAN, HENK: *Demographic and personality characteristics of Internet child pornography downloaders in comparison to other offenders*. Journal of Child Sexual Abuse 2009/6. 611-622. pp.

⁴⁰ WARD, TONY – BEECH, ANTHONY R.: *An integrated theory of sexual offending*. Aggression and Violent Behavior 2006/1. 44-63. pp.

⁴¹ HENRY, OLIVIA et al.: *Do internet-based sexual offenders reduce to normal, inadequate and deviant groups?*. Journal of Sexual Aggression, 2010/1. 33-46. pp.; LAULIK, SARAH – ALLAM, JANE – SHERIDAN, LORRAINE: *An investigation into maladaptive personality functioning in Internet sex offenders*. Psychology, Crime & Law 2007/5. 523-535. pp.; BABCHISHIN, KELLY M. – HANSON, R. KARL – VANZUYLEN, HEATHER: *Online Child Pornography Offenders are Different: A Meta-analysis of the Characteristics of Online and Offline Sex Offenders Against Children*. Archives of Sex Behavior 2015/1. 45-66. pp.

⁴² MCCARTHY 2010, 181-195. pp.

⁴³ THORNTON, DAVID: *Constructing & testing a framework for dynamic risk assessment*. Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment 2002/2. 139-154. pp.

⁴⁴ HENRY et al. 2010, 33-46. pp.

⁴⁵ Lásd IV. fejezet 2. alfejezet 2.1. alpont.

növekedésében.⁴⁶ Ezenfelül az alacsony szintű asszertivitás, illetve a dominancia alacsony szintje, vagy akár teljes hiánya interperszonális téren is komplikációkat okoz az elkövetők számára. Ebben a körben kiemelendő, hogy alátámasztást nyert azon megállapítás, miszerint a dominancia hiányának érzése gyakran vezethet a gyermekekkel szembeni szexuális bűncselekmény elkövetéséhez, ugyanis sok esetben az irányítás, uralom visszanyerése érdekében a bűncselekmény célpontjává a gyengébb félnek számító gyermek válik.

A gyermekpornográfiát elkövetők egy része esetén egyes antiszociális tendenciák is bizonyítást nyertek, hiszen erősen megjelenhetnek kizsákmányolással, illetve manipulációval kapcsolatos személyiségjegyek,⁴⁷ valamint az impulzivitás,⁴⁸ amelyek rendkívül nagy szerephez jutnak a gyermekekkel szemben elkövetett szexuális bűncselekmények elkövetési módjának megalapozásában a bizalmi viszony kiépítése tekintetében.

Az *impulzivitás* kifejezetten lényeges elem, ugyanis az a következmények nem megfelelő mérlegelése által hátrányosan befolyásolja a gátlások mértékét.⁴⁹ Egyes kutatások a pedofil mintákban magas szintű impulzuskontroll-zavarokra leltek,⁵⁰ azonban nincs egyelőre egyöntetű álláspont a szakirodalomban ezzel kapcsolatban.⁵¹ Ennek oka az lehet, hogy az elkövetők közötti heterogenitás kifejezetten magas, s így más és más lehet jellemző a pedofil, illetve nem pedofil bűnelkövetők, valamint az opportunisták és a konzervens elkövetők személyiségjegyei között ebben a tekintetben.

Kiemelendő, hogy az internetes gyermekpornográf elkövetők esetében különös jelentőséggel bírhat annak ténye, hogy mennyire okoz az adott elkövető számára nehézséget a személyes szexuális kapcsolatok kiépítése (akár felnőttekkel is), ugyanis az intimitási problémákkal küzdő egyének hajlamosabbak lehetnek bizonyos online szexuális szokások kialakítására.⁵² Mindamelllett, hogy az online tér képes egyfajta pszeudo-szexuális intimitást létrehozni az elkövető és a gyermek között, figyelemmel kell lennünk arra is, hogy ezen lehetőség egy olyan kiutat is biztosít az elkövető számára a felnőttekkel való kapcsolat kezdeményezése és fenntartása alól, amelyben nem kell e problémákkal konkrétan szembenéznie.⁵³

⁴⁶ HANSON et al. 2007.; WHITAKER, DANIEL J. et al.: *Risk factors for the perpetration of child sexual abuse: A review and meta-analysis*. Child Abuse & Neglect 2008/5. 529-548. pp.

⁴⁷ SEIGFRIED, KATHRYN C. – LOVELY, RICHARD W. – ROGERS, MARCUS K.: *Self-reported online child pornography behavior: A psychological analysis*. International Journal of Cyber Criminology 2008/1. 286-297. pp.

⁴⁸ MIDDLETON, DAVID et al.: *An investigation into the applicability of the Ward and Siegert Pathways Model of child sexual abuse with Internet offenders*. Psychology, Crime & Law 2006/6. 589-603. pp.

⁴⁹ COHEN, LISA J. – GALYNKER, IGOR: *Identifying the Psychological Correlates of Pedophilic Desire and Behavior: How Can We Generalize Beyond Forensic Samples?* 2022. 9. p. https://www.academia.edu/30598783/Identifying_the_Psychobiological_Correlates_of_Pedophilic_Desire_and_Behavior_How_Can_We_Generalize_Our_Knowledge_Beyond_Forensic_Samples

⁵⁰ GALLI, VIVIANNA et al.: *The psychiatric diagnoses of twenty-two adolescents who have sexually molested other children*. Comprehensive Psychiatry 1999/2. 85-88. pp.; RAYMOND, NANCY C. et al.: *Psychiatric comorbidity in pedophilic sex offenders*. American Journal of Psychiatry 1999/5. 786-788. pp.

⁵¹ BARRATT, E. S. – STANFORD, M. S.: *Impulsiveness, in personality characteristics of the personality disordered client*. In: Costello CG (szerk.): *Handbook of Psychiatric Measures*. New York Wiley, 1995.

⁵² PUTNAM, DANA E.: *Initiation and maintenance of online sexual compulsivity: Implications for assessment and treatment*. CyberPsychology and Behavior 2000/4. 553-563. pp.

⁵³ ELLIOTT, IAN ALEXANDER – BEECH, ANTHONY R.: *Understanding online child pornography use: Applying sexual offense theory to internet offenders*. Aggression and Violent Behavior 2009/3. 180-193. pp.

Bár fontos megjegyezni, hogy e tekintetben sem létezik a szakirodalomban egy ténylegesen egységes perspektíva, mégis számos kutatás eredménye⁵⁴ azt mutatja, hogy a klasszikus szexuális gyermekbántalmazókkal összehasonlítva a gyermekpornográfiát elkövetők szocio-affektív problémáinak mértéke lényegesen alacsonyabb mértékű, így önbecsülésük magasabb, továbbá kevesebb bűnelkövetéssel és antiszociális viselkedéssel kapcsolatos jellemzővel rendelkeznek. Kiemelném, hogy mindez nem azt jelenti, hogy ezen tényezők a gyermekpornográfiát elkövetők esetében hiányoznak, csupán azt, hogy az összehasonlításban alacsonyabbak ezen értékek, ugyanis bizonyítottan megjelennek esetükben is a felnőtt és gyermek szexuális kapcsolatot támogató attitűdök, továbbá egy bizonyos mértékű empátiadeficit is.⁵⁵

1.3. Az elkövetők esetében jelentkező kognitív torzítások

A szexuális bűncselekmények elkövetésének értelmezésében véleményem szerint rendkívül fontos tényező az elkövetőkben lezajló kognitív torzítások megismerése és megértése. Ezek olyan diszfunkcionális hitrendszerek, amelyek támogatják a gyermekek és felnőttek között létrejövő szexuális kapcsolatot.⁵⁶ A szakirodalomban különböző álláspontok alakultak ki a jelenség kapcsán, azonban mindegyik felfogásban közös jegy, hogy a kognitív torzítások olyan racionalizáló meggyőződések, amelyeket az elkövető a bűnelkövetéssel kapcsolatos negatív érzelmek leküzdése érdekében hoz létre és használ.⁵⁷ Ezen torzítások vagy a bűncselekményt megelőzően alakulnak ki annak érdekében, hogy a bűncselekmény elkövetése megindulhasson, vagy pedig a bűncselekmény elkövetése után jelenik meg utólagos legitimációs célt és esetlegesen büntudatenyhítést szolgálva.⁵⁸ A kognitív torzítások bizonyos mértékben megakadályozzák a deviáns viselkedés gátlását azzal, hogy egy nem valós, torz képet alkotnak a gyermekkel megvalósuló szexuális élmény következményeiről.⁵⁹ Önmagában a kognitív torzítás mint kifejezés számos, különböző mechanizmust, valamint funkciót valósít meg, és mindig szem előtt kell tartani, hogy ezeket nem lehet generálisan kezelni, ugyanis az elkövető válogatja, hogy az adott torzítás az adott személy tekintetében milyen tartalommal bír és az hogyan alakul ki.

Két megközelítés alakult ki *Ward* (2000),⁶⁰ valamint *Taylor és Quayle* (2003a)⁶¹ által az internetes gyermekpornográfia esetén releváns torzításokkal kapcsolatban:

---

⁵⁴ BATES, ANDREW – METCALF, CAROLINE: *A psychometric comparison of internet and non-internet sex offenders from a community treatment sample*. Journal of Sexual Aggression 2007/1. 11-20. pp.; ELLIOTT, IAN ALEXANDER et al.: *Psychological profiles of Internet sexual offenders: Comparisons with contact sexual offenders*. Sexual Abuse 2009/1. 76-92. pp.; MAGALETTA, PHILIP R. et al.: *Exploring clinical and personality characteristics of adult male internet-only child pornography offenders*. International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology 2012/2. 137-153. pp.

⁵⁵ HENRY et al. 2010, 1-13. pp.; LAULIK – ALLAM – SHERIDAN 2007, 523-535. pp.

⁵⁶ ABEL, GENE G. – BECKER, JUDITH V. – CUNNINGHAM-RATHNER, JERRY: *Complications, consent, and cognitions in sex between children and adults*. International Journal of Law and Psychiatry 1984/1. 89-103. pp.

⁵⁷ HOUTEPEN – SUTSEMA – BOGAERTS 2014, 469. p.

⁵⁸ UO.

⁵⁹ COHEN 2022, 9. p.

⁶⁰ WARD, TONY: *Sexual offenders' cognitive distortions as implicit theories*. Aggression and Violent Behavior 2000/5. 491-507. pp.

⁶¹ TAYLOR, MAX – QUAYLE, ETHEL: *Child pornography. An Internet crime*. Brunner – Routledge. Hove – New York, 2003. 95-100. pp.

- (1) az első esetkör magába foglalja mindazon, bűncselekménnyel összefüggő kogníciót, amely a gyermekpornográf képek megtekintésének helyességével, illetve ezen magatartás következményeivel kapcsolatosak;
- (2) a második esetkörben pedig elsődlegesen magával a felnőtt-gyermek szexuális kapcsolat helyességével és következményeivel kapcsolatos kogníciók jelennek meg.

Taylor és Quayle⁶² 4 csoportba sorolta az egyes kognitív torzításokat az internetes gyermekpornográfia elkövetői körében:

- (1) a gyermekpornográf tartalom képi mivoltából fakadó önigazolás – „erkölcsi kód” kialakítása;
- (2) a gyermekpornográf tartalmakon szereplő gyermekek személytelenítése;
- (3) másokra való hivatkozás: az internetes elkövetési forma normalizálása arra való tekintettel, hogy abban mások is részt vesznek;
- (4) önigazolás az online közösségi hálózatokon való összejátszás, közreműködés révén.

Ezen folyamatok közül az ún. erkölcsi kódot, illetve az áldozatok személytelenítésének mechanizmusát emelném ki és részletezném.

A gyermekpornográfia internetes elkövetői által felállított belső erkölcsi kód lényegében azon alapul, hogy a képen látható áldozattal kapcsolatban nem szexuális visszaéléssel kapcsolatos kogníciók alakulnak ki az elkövetőben, hanem mindössze a bántalmazó bűncselekmény rekonstrukciója valósul meg a megtekintés által, így pedig az egyének kivonják magukat az ábrázolt szexuális tevékenységgel okozott károk miatti felelősség alól.⁶³ A gondolatmenetem egyik alapkövét Quayle és Taylor egy másik kutatása (2002)⁶⁴ adja, ahol kimutatták, hogy a gyermekpornográf tartalmat megtekintők olyan kognitív torzításokat mutatnak, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a képek tartalmához. A kutatás eredményei alapján egyrészt az elkövetők jellemzően mérlegelik, hogy a képek, amelyeket szexuális kielégülésük érdekében felhasználtak, „elfogadhatóak-e” a saját erkölcsi kódjuknak megfelelően, és ha igen, milyen mértékben.⁶⁵ Ezen belső, legitimációs kritériumok elsősorban az áldozat jellemzőin alapulnak,⁶⁶ amely arra enged következtetni, hogy nem minden elkövető használ fel gyermekpornográf tartalmakat korlátlanul. Továbbá Quayle és Taylor egy másik kutatásukban (2003) arra a megállapításra jutottak, hogy ezen kognitív torzítások változhatnak a más elkövetőkkel való kapcsolatba kerülés által, mivel ezen kapcsolatból igazoló visszajelzéseket kaphat az elkövető, amely eredményeképp felerősödhet a szexuálisan deviáns viselkedés.⁶⁷ Ezzel kapcsolatban viszont felmerülhet a kérdés, hogy amennyiben az erkölcsi kód egy, az elkövetés során kialakuló jelenség, és nem az elkövető személyéhez szorosan kapcsolódó személyiségjegy, az ezzel ellentétes irányú külső behatásokkal esetleg kitolhatóak-e a belső szabályrendszer határai annyira, hogy az elkövetőben előbb vagy utóbb kialakuljon egy magasabb küszöbvel bíró erkölcsi

⁶² TAYLOR – QUAYLE 2003, 95-100. pp.

⁶³ ELLIOTT – BEECH 2009, 184. p.

⁶⁴ QUAYLE, ETHEL – TAYLOR, MAX: *Child pornography and the Internet: Perpetuating a cycle of abuse*. *Deviant Behavior* 2002/4. 331-361. pp.

⁶⁵ Uo.

⁶⁶ Uo.

⁶⁷ QUAYLE, ETHEL – TAYLOR, MAX: *Model of problematic Internet use in people with a sexual interest in children*. *CyberPsychology & Behavior* 2003/1. 93-106. pp.

kód, amely alapján már a bűncselekmény újabb elkövetése sem minősülhet önmagában „elfogadhatónak”?

Emellett a kutatás azt is kimutatta, hogy az elkövetők a tett súlyának és következményeinek belső minimalizálása érdekében az áldozatot személytelenítették, igyekeztek úgy tekinteni a gyermeket ábrázoló pornográf felvételekre, mintha az azon szereplő áldozat nem lenne valódi, vagy őt teljes mértékben tárgyiasították.⁶⁸ Ezúton visszautalnék a II. fejezetben tárgyalt hatályos magyar szabályozás szerinti pornográf felvétel fogalmi meghatározásának azon pontjára, mely szerint pornográf felvételnek tekintendő „*a nem létező személy vagy személyek valóság-hű ábrázolása is*”. [Btk. 204. § (8) bek.] Ezen körben úgy vélem érdemes megemlíteni, hogy véleményem szerint vitatható azon álláspont, amely alapján az itt meghatározott valóság-hű ábrázoláshoz kapcsolódó elkövetési magatartások büntetendősége teljes mértékben indokolt, azonban dolgozatom tartalmi lehatárolásának fontossága miatt a jelenlegi kutatásom nem terjed ki részletesen e kérdésre.

A gyermekpornográfiát elkövetők körében a kognitív torzítások – ezek közül is leginkább a belső erkölcsi kód – egyik legvalószínűsíthetőbb indoka az lehet, hogy ezáltal az elkövető nem feltétlen akaratlagosan, de törekszik arra, hogy különbséget tegyen önmaga és azon elkövetők között, akik szexuális kontaktbűncselekményt követnek el gyermekek sérelmére.⁶⁹

1.4. A kockázati tényezők összefoglalása – kockázatelemzés

A fent ismertetett és csoportosított kockázati tényezők elemzése kiemelt jelentőséggel bír a minél hatékonyabb prevenció tekintetében, így rendkívül fontos ezek megfelelő mérlegelése a bűnmegelőzésre vonatkozó jogalkotói törekvések megvalósítása esetén.

A gyermekek sérelmére elkövetett kontaktbűncselekmények elkövetőinek felmérésére kidolgozott kockázatelemzési módszerek elsősorban azon elkövetői jellemzők vizsgálatára és elemzésére hivatottak, amelyek statisztikailag megjósolják a gyermek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmény ismétlését.⁷⁰ E tényezőknek tipikusan kétféle mérési módszere lehetséges:

- (1) statisztikai értékelés (*actuarial assessment*);
- (2) klinikai értékelés (*clinical assessment*).⁷¹

Ezen prognózisok központjában tehát leginkább az áll, hogy a bűnelkövető bűnismétlése be fog-e következni, avagy sem, ezáltal viszont kevésbé koncentrálnak a módszer annak előrejelzésére, hogy önmagában a bűnelkövetési magatartás – mint például a gyermekpornográfia – szintje eszkalálódni fog-e a károkozás mértékére való tekintettel – tehát a gyermekpornográfia elkövetéséből átlép-e a bűncselekmény a gyermek sérelmére történő szexuális kontaktbűncselekménybe.

A statisztikai értékelés elsődleges eszközeiként a korábbi elítélések ténye, az áldozatok neme, életkora szolgálnak. A statisztikai értékelés szempontjából lényeges tényezők a dol-

⁶⁸ QUAYLE – TAYLOR 2002, 331-361. pp.

⁶⁹ BURKE, ANNA et al.: *Child pornography and the Internet: Policing and treatment issues*. Psychiatry, Psychology and Law 2002/1. 79-84. pp.

⁷⁰ ELLIOTT – BEECH 2009, 189. p.

⁷¹ Uo.

gozat szempontjából kevésbé játszanak központi szerepet a pedofil-nyilvántartás elemzése tekintetében.

A klinikai kockázatelemzés vonatkozásában a dinamikus kockázati tényezők értékelése kerül előtérbe. A dinamikus kockázati tényezők azon pszichológiai vagy helyzeti tényezők összessége, amelyek a bűnelkövetéshez kapcsolódnak és beavatkozással – azaz kezeléssel – idővel megváltoztathatók.⁷² Ezen tényezők *stabil dinamikus* és *akut dinamikus* tényezőkre bonthatók.⁷³

A stabil kockázati tényezők az elkövető olyan tartós vonásai, amelyek magukba foglalják az olyan, korábban már említett tényezőket, mint az elkövetőkre hatással bíró jelentős társadalmi ingerek, intimitási problémák, a gyermekkel létesített szexuális kapcsolatot támogató attitűdök és önszabályozási problémák.⁷⁴ A korábbi alfejezetekben leginkább ezen tényezőkre koncentráltam, hiszen e kockázati tényezők értékelése a gyermekpornográfiát elkövetők esetében azért hasznosak, mert mérlegelésüket követően megállapíthatóvá válik az, hogy az adott személy milyen mértékben jelent kockázatot a bűnisméltés tekintetében, illetve az ezekből fakadó következtetések elvezethetnek egyes ártalomcsökkentési stratégiákhoz is. Ezen alfejezet 1.1, 1.2. és 1.3. pontjaiban a legtöbb, e területen jelentkező hiányosság, mint kockázati tényező ismertetésre került. Ilyenek voltak az intimitási problémák, az érzelmi diszreguláció, illetve a kognitív torzítások körében jelentkező megnyilvánulások. *Ward* és *Beech* szerint mindezek mellett a neuropszichológiai szint az a kritikus terület, amely a gyermekek szexuális bántalmazásának megértésének fejlődését szolgálhatja hosszú távon. Amikor ugyanis az eddig említett mechanizmusok valamilyen tekintetben sérülést szenvednek, növelik a kontaktbűncselekmény elkövetésének kockázatát. Ezen belül is a nem-kontakt bűncselekményből a kontaktbűncselekménybe történő áthaladás megakadályozása érdekében a kognitív torzítások nyomon követésére különösen nagy hangsúlyt kell fektetni, hiszen ezen mutatók növekedése előre jelezheti a kontaktbűncselekmény elkövetését.⁷⁵ Meg kell azonban azt is jegyezni, hogy az elkövetők körében mégis jelen van egy kisebbség, akikre ezen tényezők nem feltétlenül érvényesek, így ezekben az esetekben nagyobb hangsúlyt kell fektetni az akut tényezők jelentőségére.⁷⁶

Az akut kockázati tényezők körébe a következő faktorok sorolhatók: áldozatokhoz való hozzáférés, súlyos érzelmi zavarok, a szociális támaszok összeomlása, ellenségesség, stb.⁷⁷ Az internetes elkövetési alakzat esetében további akut kockázati tényezőként jelentkezik többek közt a felügyelet nélküli internet-használat, illetve a fokozott szexuális izgalom, amelyek az áldozatokhoz való hozzáféréssel és a szexuális előítéletekkel kapcsolatosak.

2. A gyermekpornográfia bűncselekményét elkövetők tipológiája

A gyermekpornográfia bűncselekményét elkövetők rendkívül heterogén csoportot képeznek a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények körén belül, hiszen az

⁷² ELLIOTT – BEECH 2009, 190. p.

⁷³ HANSON et al. 2007.

⁷⁴ Uo.

⁷⁵ ELLIOTT – BEECH 2009, 190. p.

⁷⁶ Uo.

⁷⁷ Uo.

elkövetők nem csupán elkövetési magatartásaik, hanem az arra vonatkozó motivációik és tulajdonságaik alapján is lényeges eltéréseket mutathatnak.

Ezen alfejezetben röviden, mégis a lehető legátfogóbban igyekszem bemutatni a szakirodalom által felvázolt különféle elkövetői tipológiákat. Ehhez *Elliot* és *Beech*⁷⁸ kategorizációs metódusát veszem alapul, amely alapján négy csoportot különböztethetünk meg:

- (1) közvetlenül viktimizáló elkövetők (*direct victimization offenders*);
- (2) kereskedelmi célból kizsákmányoló elkövetők (*commercial exploitation offenders*);
- (3) időszakosan kíváncsiskodó elkövetők (*periodically prurient offenders*); és
- (4) kizárólag fantáziáló elkövetők (*fantasy-only offenders*).

Összekötve e tipizálási rendszert a kockázati tényezőkkel, két főbb dimenzió figyelhető meg az elkövetők tekintetében: (1) az elkövetők bűnelkövetéssel kapcsolatos jellemzői (mint például az önkontrollproblémák, impulzivitás és kognitív torzulások), valamint (2) a szexuális devianciák, illetve fantáziák.⁷⁹ E két szempont mentén elemezhetővé válnak az ugyanazon csoportba tartozó elkövetők közötti pszichés problémák közötti hasonlóságok és különbségek, illetve így a különböző típusok jegyei is összehasonlíthatóvá válnak, amely végső soron hatékonyabb kockázatelemzést, s így akár egyúttal hatékonyabb prevenciót is eredményezhetnek.

2.1. Kereskedelmi célból kizsákmányoló elkövetők (*commercial exploitation offenders*)

A kereskedelmi célból kizsákmányoló elkövetők bűnelkövetésre irányuló elsődleges motivációja a gyermekpornográf tartalmak kereskedelmi hasznosítása, tehát ők nem feltétlen szexuális tekintetű öncél kielégítésére valósítják meg a gyermekpornográfia bűncselekményének elkövetési magatartásait, hanem az azokból származó javakban való részesülés érdekében.⁸⁰ Mivel ebben az esetben az elkövetők általában nem a pedofiliából fakadó indíttatásból követik el a bűncselekményt, így nem indokolt a típus részletes bemutatása. Annyit viszont mindenképp megjegyeznek előre mutatva a IV. fejezet későbbi megállapításaira, hogy ezen elkövetői csoport létezése már önmagában bizonyíték arra vonatkozóan, hogy a gyermekpornográfia bűncselekményét nem kizárólag pedofil egyének követik el.

2.2. Közvetlenül viktimizáló elkövetők (*direct victimization offenders*)

A közvetlenül viktimizáló elkövetők körébe azon elkövetők tartoznak, akik a szexuális bűncselekmények nagyobb mintájának egy szegmenseként használják a gyermekpornográf tartalmakat elsősorban annak érdekében, hogy a későbbi kontaktbűncselekményük elkövetését megkönnyítsék.⁸¹ Ezen elkövetői típust a dolgozatomban nem tárgyalom részletesebben, hiszen elsődleges motivációik nem a gyermekpornográfia, hanem más kontaktbűncselekmény elkövetésére irányulnak. Természetesen nem jelenthető ki, hogy ezen elkövetői

⁷⁸ ELLIOTT – BEECH 2009, 181. p.

⁷⁹ HOUTEPEN – SUTSEMA – BOGAERTS 2014, 470. p.

⁸⁰ LANNING, KENNETH V.: *Child molesters: A behavioral analysis*. 4. edition. National Center for Missing and Exploited Children. Arlington, 2001. 64. p.

⁸¹ KRONE, TONY: *A typology of online child pornography offending*. Trends and Issues in Crime and Criminal Justice 2004/279. 1-6. pp.

csoport egyáltalán nem bírna relevanciával a pedofil-nyilvántartás és a gyermekpornográfia bűncselekményének tekintetében, azonban ezt tetemes volta alapján további kutatási célként tűzöm ki.

2.3. Időszakosan kíváncsiszkodó elkövetők (*periodically prurient offenders*)

Az ún. időszakosan kíváncsiszkodó elkövetők típusának alapvető ismérve, hogy a gyermekpornográf tartalmakhoz az impulzivitásuk vagy generális kíváncsiságuk vezeti el őket, tehát tulajdonképpen az általános értelemben vett pornográfia iránti magasabb fokú érdeklődés részeként férnek hozzá a gyermekpornográfiához.⁸²

E csoport tagjainak esetében a legális pornográfián történő túlterjeszkedésnek elsősorban az olyan szocio-affektív hiányosságok, mint például az önszabályozási képesség alacsony szintje lehetnek a legfőbb okai. Továbbá egyes kutatások azt is megállapították, hogy az ide sorolható elkövetők súlyos interperszonális problémákkal is küzdenek, amelynek legfőbb indikátorai a többi típusú elkövetőhöz viszonyított lényegesen súlyosabb impulzivitási problémák.⁸³ Middleton és társai⁸⁴ 2006-os kutatásukban arra a következtetésre jutottak, hogy ezen bűnelkövetői típus szexuális bűnelkövetése a *Pathway (útvonali) modell*⁸⁵ érzelmi diszregulációs vonalába sorolható. Ez olyan elkövetőket foglal magába, akiknek elsősorban a negatív érzelmek ésszerű és megfelelő szabályozásával kapcsolatban merülnek fel problémák, és ezáltal a szexualitást használják fel megküzdési stratégiaként.⁸⁶ Ez részben betudható antiszociális személyiségstruktúrák eredményének is, amely a fent említettek tükrében ezen elkövetői típusban is megjelennek.⁸⁷ A kognitív torzítások tekintetében ezen elkövetői kategória részesei nem számolnak be jelentős mértékű torzításokról a gyermekkel kapcsolatos érzelmi és szexuális kongruenciákkal kapcsolatban, viszont egyesekből még így is feltehetően hiányzik az áldozatok iránti empátia.⁸⁸ Előre utalva a pedofil-nyilvántartás alternatíváira, valamint reflektálva ezen elkövetői csoport jellegzetességeire, fontos kiemelni, hogy ezen bűnelkövetői típuson belül is különböző alcsoportokat lehet meghatározni a kezelés iránti igényük tekintetében. Az Andrew és Bonta⁸⁹ által kidolgozott kockázat-szükséglet-válaszkészség (*RNR*) modell szerint többek közt a beavatkozásoknak illeszkedniük kell az elkövetők személyiségjegyeihez, így a dinamikus kockázati tényezőkre

⁸² ELLIOTT – BEECH 2009, 181. p.

⁸³ HENRY et al. 2010, 33-46. pp.; MIDDLETON et al. 2006, 589–603. pp.

⁸⁴ MIDDLETON et al. 2006, 589-603. pp.

⁸⁵ A Pathway (útvonali) modellt Ward és Siegert dolgozta ki, amellyel egy olyan mechanizmust állítottak fel, amelyen keresztül a korai szexualizáció nem megfelelő vagy deviáns szexuális viselkedésben nyilvánul meg. E szerint több rugalmas, egymástól függetlenek mondható etiológiai útvonali létezik, amelyek mindegyike egymással kölcsönhatásban álló pszichológiai mechanizmusokhoz kapcsolódik, ezek pedig szexuális bántalmazásban csúcsosodhatnak ki. Öt útvonalat határoznak meg a kockázati tényezők figyelembevételével: (1) intimitási hiányosságok; (2) torz szexuális szkriptek; (3) érzelmi diszreguláció; (4) antiszociális kogníciók; (5) többszörös diszfunkcionális mechanizmusok. WARD, TONY – SIEGERT, RICHARD J.: *Toward a comprehensive theory of child sexual abuse: A theory knitting perspective*. Psychology, Crime, and Law 2002/4. 319-351. pp.

⁸⁶ Uo.

⁸⁷ BOGAERTS, STEFAN et al.: *Intra- and extra-familial child molestation as pathways building on parental and relational deficits and personality disorders*. International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology 2010/4., 478-493. pp.

⁸⁸ MIDDLETON et al. 2006, 589-603. pp.

⁸⁹ ANDREWS, DONALD ARTHUR – BONTA, JAMES: *The psychology of criminal conduct*. 5. edition. LexisNexis – Anderson. New Providence, 2010.

kell összpontosítaniuk, valamint kapcsolódniuk kell a bűnismétlési kockázathoz. Az egyik ilyen alcsoport tagjai nem küzdenek annyi pszichés problémával, mint a másik csoport, ezért nekik valószínűleg a bűnelkövetés elkerülése érdekében nem lesz szükségük intenzív terápiára.⁹⁰ Ezzel szemben a másik alcsoport tagjai több, bűnelkövetéssel kapcsolatos pszichés problémával rendelkeznek, így e csoport esetében a bűnismétlési hajlandóság is magasabb mértékűnek tekinthető. Ezen elkövetői kör számára tehát valószínűleg indokolt az intenzív terápia, így például a kognitív viselkedésterápia az impulzuskontroll és az erősebb megküzdési készségek biztosítása érdekében, amellyel tehát végső soron csökkenthető a bűnismétlés kockázata.

2.4. Kizárólag fantáziáló elkövetők (*fantasy-only offenders*)

A kizárólag fantáziáló elkövetők körébe sorolhatók azon elkövetők, akik kifejezetten a gyermekek iránti szexuális érdeklődésük kielégítése érdekében szereznek hozzáférést gyermekpornográf tartalmakhoz, azonban esetükben nem ismert gyermekek sérelmére elkövetett kontaktbűncselekmény elkövetése.⁹¹ Ezen csoport valós létezését *Surjadi* és társai⁹² 2010-es kutatásukkal alá is támasztották, ugyanis az empirikus vizsgálatuk során a vizsgálati alanyok az önbevallásos módszer alapján elismerték, hogy a gyermekpornográf tartalmakhoz való hozzáférés primer motivációja a gyermekek iránti szexuális érdeklődés kielégítése volt. Ezt emellett még az is igazolta, hogy a kutatás során a csoport tagjai nagyobb valószínűséggel kezdtek maszturbálni rögtön a felvételekhez való hozzáférést követően.⁹³ Ahogyan már korábban is rámutattam, a pedofil hajlam erős indikátora lehet a gyermekekkel szembeni szexuális bűnelkövetésnek, azonban önmagában ez a tényező még nem magyarázza meg a bűnelkövetés miértjét. Egyértelmű, hogy ezen elkövetői típus esetében a gyermekpornográf tartalmakkal való bármilyen jellegű foglalkozás elsődleges motivációja a gyermekek iránti szexuális érdeklődésből való kiút keresése.⁹⁴ Azonban kijelenthető az is, hogy a kizárólag fantáziáló elkövetőknek is rendelkezniük kell bizonyos mértékű bűnelkövetéssel kapcsolatba hozható tulajdonságokkal, illetve jellemzőkkel. Az egyik legfontosabb kockázati tényező ebben az esetben a korai életkorban megtapasztalt intim kapcsolatokhoz kötődő kedvezőtlen tapasztalatok összessége, ugyanis ezek intimitási problémákhoz, ezáltal pedig elmagányosodáshoz vezethetnek.⁹⁵ *Ward* és *Siegert* ezt intimitáshiányos pályaként definiálta, ahová olyan személyeket soroltak be, akiknek a bizonytalan kötődési mintázatok alapján nehézségeik akadnak a felnőttekkel való egészséges kapcsolatteremtésben, ebből fakadóan pedig az elégedetlenségük tükrében fokozódik a gyermekek iránti vonzódás is.⁹⁶ Amennyiben ezen elkövetők esetén fellelhetők más, nem szexuális bűncselekményekkel is összefüggésben álló antiszociális jegyek, nagy

⁹⁰ HOUTEPEN – SUIJSEMA – BOGAERTS 2014, 470. p.

⁹¹ ELLIOTT – BEECH 2009, 180-193. pp.

⁹² SURJADI, BRIGITTA et al.: *Internet offending: Sexual and non-sexual functions within a Dutch sample*. *Journal of Sexual Aggression* 2010/1. 47-58. pp.

⁹³ Uo.

⁹⁴ HOUTEPEN – SUIJSEMA – BOGAERTS 2014, 470. p.

⁹⁵ Uo.

⁹⁶ WARD – SIEGERT 2002, 319-351. pp.; BOGAERTS, STEFAN – VANHEULE, STIJN – DESMET, MATTIAS: *Feelings of subjective emotional loneliness: An exploration of attachment*. *Social Behavior and Personality* 2006/7. 797-812. pp.

valószínűséggel magasabb kockázatnak vannak kitéve a gyermekekkel szembeni szexuális kontaktbüncselekmények elkövetésében, s így intenzívebb terápiás kezelésre szorulnának az említett kockázati tényezők, illetve problémás területek kezelésére.⁹⁷ Kiemelendő, hogy a kizárólag fantáziáló elkövetők körében nem csupán az intimitáshiányos pályával rendelkező elkövetők képeznek al csoportot, viszont azért fontos kihangsúlyozni, mert ez rávilágít a korábban említett szocio-affektív nehézségekre, illetve a korai társas kapcsolatok fejlődésének fontosságára, továbbá ebből levonható azon következtetés, hogy az elszigeteltség, valamint a kirekesztés kulcsfontosságú kockázati tényezők a bűnelkövetésben.

IV. A pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2021. évi LXXIX. törvény és a pedofil-nyilvántartás hatásának kérdése

A 2022. február 1-jén hatályba lépő, a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2021. évi LXXIX. törvény – ahogy azt már az I. fejezetben is említettem – kiemelt jelentőséget biztosít a gyermekek védelmének, ezen belül is a gyermekek testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemnek.⁹⁸ Ennek tükrében a törvény számos módosítást tartalmaz, többek közt azon rendelkezést is, miszerint a bünygyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bünygyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Bnytv.) V. Fejezetének „A gyermekeket sértő nemi élet szabadsága vagy nemi erkölcs elleni büncselekményt elkövető személyekre vonatkozó adatok megismerhetővé tétele” című alfejezetének [75/B.-75/C. §] megfelelően Magyarországon is bevezetésre került egy itthon újkeletű, gyermekek sérelmére szexuális büncselekményeket elkövetőkről vezetett nyilvántartás. A 2021. évi LXXIX. törvény mindemellett a Bnytv. 87. §, 90. § és 23. §-ait is módosította. Ezen módosítások célja „olyan új adatigénylési lehetőség biztosítása, amely lehetővé teszi a hozzátartozók, valamint a gyermek nevelését, felügyeletét, gondozását ellátó személyek számára, hogy a gyermek érdekeinek védelmében a gyermekkel közvetlenül kapcsolatba kerülő személyek (pl. iskolai dolgozók, béisizitterek, edzők) tekintetében ellenőrizni tudják, hogy korábban elítélték-e gyermek sérelmére elkövetett szexuális büncselekmény miatt”.⁹⁹ A célkitűzés megvalósítása vitathatatlan, az kiemelten fontos, hiszen a gyermekek szexuális bántalmazásából fakadó traumák fokozottan súlyosak, ha a bántalmazó egy, a bizalmi köréből származó személy. Azonban felmerül a kérdés, hogy a bűnelkövetés prevenciója tekintetében hosszú távon mennyire bizonyul hatékonynak az ún. *pedofil-nyilvántartás* intézménye. Ebben a fejezetben a fent említettek tükrében először ismertetem a hatályos magyar pedofil-nyilvántartás szabályozási rendszerét, majd röviden bemutatom az egyes pedofil-nyilvántartási rendszerek kategorizálást, emellett pedig megkísérlem besorolni a magyar nyilvántartást ezen kategóriák egyikébe. Ezt követően pedig az addig kifejtetteknek

⁹⁷ HOUTEPEN – SUTSEMA – BOGAERTS 2014, 470. p.

⁹⁸ Végső előterjesztői indoklás a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2021. évi LXXIX. törvényhez. Indokolások Tára 2021/81. 1092. p.

⁹⁹ Uo.

megfelelően a gyermekpornográf bűncselekmények megelőzése tekintetében törekszem más, alternatív megoldások felvázolására.

A fő hipotéziseim a fejezet kapcsán a következők:

- (1) A pedofil-nyilvántartás intézménye a bűnmegelőzés tekintetében kontraproduktív, ugyanis a címkézési elmélet, illetve a pedofil elkövetőket érintő stigmatizáció következtében a bűnelkövetést fogja elősegíteni.
- (2) Nem minden gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekményt elkövető pedofil, így nincs arra garancia, hogy a pedofil-nyilvántartás valóban pedofil elkövetőket regisztrál.

1. A pedofil-nyilvántartások típusai

Ebben a fejezetben röviden bemutatom az egyes pedofil-nyilvántartási rendszerek típusba sorolását néhány állam szabályozásának tömör ismertetésének mentén, majd pedig igyekszem a magyar szabályozást a jellegzetességei alapján becsatornázni ezen rendszerbe.

A pedofil-nyilvántartásokat *Stefan Martinic* szerint nyitottságuk alapján 3 típusra lehet bontani: zárt, félig nyitott és nyitott pedofil-nyilvántartásra. A pedofil-nyilvántartás nyitottságának mértékét alapvetően a hozzáférésre jogosultak körének minősége és mennyisége határozza meg ezen tipizálási metódusban.¹⁰⁰

1.1. Zárt pedofil-nyilvántartás

A zárt pedofil-nyilvántartás esetében az adatokhoz való hozzáférés a lehető legkorlátozottabb: csak és kizárólag a nemzeti hatóságok férhetnek hozzá a nyilvántartáshoz, így például a bírói szervek, az ügyészségek, a rendőrség, gyermekvédelmi szervek illetve egyes szociális ellátást biztosító egységek.¹⁰¹ Az összehasonlított jogrendszerek között ez a legkevésbé népszerű típusa a pedofil-nyilvántartásoknak, ugyanis igaz, hogy az adatvédelmi szabályokat, illetve az elítéltek ehhez kapcsolódó jogait ez a rendszer sérti a legkevésbé, de sokan vitatják e típus bűnismétlési prevencióra való képességét, illetve alkalmasságát.¹⁰² Azáltal, hogy mindössze a nemzeti hatóságok (ezeknek is egy meghatározott köre) férhetnek hozzá a pedofil-nyilvántartás adataihoz, a bűnismétlési prevenció funkció legfeljebb a bírói ítéletben meghatározott szankciókra korlátozódik. Számos érvet lehet felsorakoztatni a zárt típusú pedofil-nyilvántartással szemben abban a tekintetben is, hogy a magánszemélyek bármilyen jellegű hozzáféréseinek megtagadása az állampolgárok általános biztonságérzetének csökkenéséhez vezethet, ugyanis a gyermekek ellen elkövetett szexuális bűncselekmények szigorú társadalmi megítélése igényt formál egy olyan, vagy legalábbis hasonló jellegű kontrollérzetre, amelyet a pedofil-nyilvántartás intézménye biztosít.

¹⁰⁰ MARTINIC, STEFAN: *Paedophile Registry, pro et contra*. Pravnik 2013/93. 106. p.

¹⁰¹ Uo.

¹⁰² Uo.

1.2. Nyitott pedofil-nyilvántartás

A nyitott típusú pedofil-nyilvántartási rendszer legkésebb példájaként az Egyesült Államok pedofil-nyilvántartása szolgál. E típusú pedofil-nyilvántartás szöges ellentétben áll az előbb tárgyalt zárt pedofil-nyilvántartási rendszerrel, hiszen a hozzáférők köre nincs lekorlátozva a nemzeti hatóságokra, hanem az interneten gyakorlatilag bárki számára elérhetőek a nyilvántartásban tárolt adatok. Az Egyesült Államok szabályozását a *Megan's Law*¹⁰³ adja, viszont a pedofil-nyilvántartások konkrét részletszabályozása államról-államra eltérő képet mutat, de ettől függetlenül mind besorolható ezen kategóriába. Fontos még kiemelni, hogy az amerikai szabályozás nem korlátozódik pedofil bűnelkövetőkre, hanem minden szexuális bűncselekményben elítélt személy adatait tartalmazza a regiszter.

Egyes államokban olyan mértékű az adatok hozzáférhetősége, hogy nem csupán az elkövető neve, arcképe stb. fellelhető akárki számára, hanem a pontos lakcíme is (utca, házzszámmal ellátva). Emellett Floridában akár a keresőbe is beírhatjuk saját lakcímünket, és megnézhetjük, hogy az adott körzetben hány regisztrált adat jelenik meg a nyilvántartás alapján.¹⁰⁴ Az amerikai társadalmi berendezkedésből, valamint a bűnözési rátából fakadóan nem ítéhető el egy ilyen mértékben nyitott nyilvántartási rendszer bevezetése, azonban számos eset bizonyítja azt, hogy az ilyen eszközök ekkora mértékű magánkézbe utalása kétélű pengéként fog viselkedni: hiába megnyugtató az ilyen jellegű tájékoztató a hétköznapi ember számára, rengeteg visszaélésre is alapot ad. Kiváló példa erre *Michael A. Dodele* esete, aki közel két évtizedet töltött börtönben szexuális erőszak miatt, majd szabadulását követően nem sokkal saját otthonában brutálisan megölte öt szomszédját, ugyanis a nyilvántartásból leszűrt adatokból – tévesen – azt a következtetést vonta le, hogy Dodele gyermekeket is bántalmazott.¹⁰⁵ Mivel a szomszédnak (*Ivan Garcia Oliver*) volt egy kisfia, így úgy érezte, kötelessége gyermekét megvédeni, s ezért saját kezébe vette az igazságszolgáltatást.¹⁰⁶ Be kell látnunk, hogy a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények a társadalom által a legelítéltebb, leginkább megvetett bűncselekményi kategóriába tartoznak, ezen tettek váltják ki az emberekből a leghevesebb reakciókat. Így várható, hogy amennyiben magánszemélyeknek lehetősége nyílik bármilyen módon is az önhatalmú igazságszolgáltatásra, azt a lehetőséget ki fogják használni. Ez azonban több ponton is problémás: egyrésztől nagy mértékben sérül az elítéltek élethez, emberi méltóságához és magánélethez való joga, továbbá könnyen csorbát szenvedhet a tisztességes eljáráshoz való jog, valamint a jogállamiság alapvető követelménye is. Tény, hogy a speciális prevenció végső soron megvalósul ezáltal, viszont ennek módja igenis lényeges kérdés.¹⁰⁷ Ezen alapjogi komplikációk mellett a reintegrációs problémákról is említést kell tenni

¹⁰³ A Megan-törvény az Egyesült Államok szövetségi törvénye, amely a továbbiakban az állami szabályozások nem hivatalos elnevezéseként is elhíresült. E törvény teremti meg az alapját a nyilvántartás adataihoz való bárki általi hozzáférésnek.

¹⁰⁴ HOLLÓ BETTINA: *Rákerestünk a pedofilokra, 110-et találtunk a környéken*. Index, 2022a. február 10. <https://index.hu/belfold/2021/07/17/pedofilnyilvantartas-szexualis-bunozok-gyerekek-egyesult-allamok/> (letöltve: 2022.12.08.).

¹⁰⁵ *Murder and Megan's Law*. Lake County Record Bee, 2007. december 11. <https://www.record-bee.com/2007/12/11/murder-and-megans-law/> (letöltve: 2022.12.08.).

¹⁰⁶ Uo.

¹⁰⁷ MARTINIC 2013, 107. p.

a nyitott pedofil-nyilvántartások esetében.¹⁰⁸ Az Egyesült Államokban például „pedofilok nem költözhetnek iskolák, játszótérek közelébe, és a különböző lakhatási programokat sem vehetik igénybe”,¹⁰⁹ továbbá pedofilmentes zónát jelölő táblák is megjelentek az utcákon, így drágábban lehet ingatlant vásárolni azokon a környékeken, ahol a regiszter szerint nem található egyetlen szexuális bűncselekményt elkövető sem.¹¹⁰ Természetesen ezek tükrében a munkavállalás is igencsak korlátozottá válik, nem csupán azon területeken, amelyek körében megvalósulna a gyermekekkel való közvetlen érintkezés, hanem bármely más munkakörben is.¹¹¹ Ez a jelenség nagy mértékben elősegíti jelentős stigmatizáció kialakulását, amely ezáltal kontraproduktívva teszi a nyilvántartás eredeti, alapvető célkitűzését: a bűnismétlés megelőzését.

1.3. Félig nyitott pedofil-nyilvántartás

A félig nyitott pedofil-nyilvántartás jellemzője, hogy a hozzáférési jogosultság meghatározott feltételek mellett kiterjeszhető az érintettre, illetve az érdekelt harmadik, természetes vagy jogi személyekre.¹¹² Ez a rendszer tehát a zárt pedofil-nyilvántartási típushoz képest szélesebb körnek engedi át az adatokhoz való hozzáférést, azonban lényegesen zártabb, korlátozottabb, mint az Egyesült Államok-féle, nyitott típusú nyilvántartás. E típus „mintapéldányának” a horvát szabályozást lehet tekinteni, hiszen a Horvát Köztársaságban 2013. január 1-jétől hatályos pedofil-nyilvántartása kiválóan egyensúlyoz a nyitott és zárt nyilvántartási típus jellemzői között, igyekeztve megtalálni az úgynevezett „arany-középutat”. Az akkori igazságügyi miniszter, *Orsat Miljenić*, úgy fogalmazott, hogy „a horvát pedofil nyilvántartás nem lesz nyilvánosságra hozva, de minden érintett szerv rendelkezni fog hozzáféréssel: A Horvát Köztársaság ügyészsége, a rendőrség, a bíróságok, valamint minden olyan intézmény és szerv, amelynek munkája a gyermekekkel kapcsolatos”.¹¹³ Láthatjuk tehát, hogy a hozzáférés nem biztosított bármely magánszemély számára, ugyanis elsősorban olyan szervezetek részére válnak láthatóvá a regiszterben nyilvántartott adatok, amelyek vagy igazságügyi szerepkörrel rendelkeznek, vagy pedig közvetlen kapcsolatba kerülnek gyermekekkel. Ebből következően a horvát szabályozás esetén találkozhatunk közvetlen és közvetett hozzáféréssel is: az érintettel szembeni büntetőeljárás megindulása esetén a horvát Igazságügyi Minisztérium az adott bíróság, valamint bűnmegelőzési és bűnüldözési céllal az ügyészség és a rendőrség számára közvetlen hozzáférést biztosít a bűnügyi nyilvántartásban jegyzett adatokról.¹¹⁴ A közvetett hozzáférés elsősorban állásinterjúk során válik jelentőssé, ugyanis megfogalmazódott az az igény a horvát jogalkotóban, hogy a gyermekekkel közvetlen kapcsolatot biztosító állások esetén ellenőrizhető legyen a jelentkező előélete pedofil jelleggel bíró bűncselekményekkel kapcsolatosan. Ebben az esetben az Igazságügyi Minisztérium kétfajta dokumentumot bocsát ki: egy általános és egy egyedi tanúsítványt.¹¹⁵ Az általános tanúsítványban az adott személy teljes előélete szerepel,

¹⁰⁸ MARTINIC 2013, 107. p.

¹⁰⁹ HOLLÓ 2022a.

¹¹⁰ Uo.

¹¹¹ MARTINIC 2013, 107. p.

¹¹² Uo. 108. p.

¹¹³ Uo.

¹¹⁴ Uo. 109. p.

¹¹⁵ Uo.

szemben az egyedi tanúsítvánnyal, amely csak bizonyos meghatározott bűncselekményeket tartalmaz.¹¹⁶ Ennek értelmében például többek közt az iskolák, óvodák, gyermekklinikák, utánpótlás sportegyesületek, mint munkáltatók egy ilyen igazolást igényelhetnek a leendő munkavállalójukról, az adatok viszont csak és kizárólag a gyermekek ellen elkövetett szexuális bűncselekményekre vonatkozóan lesznek elérhetőek.¹¹⁷ Amit még fontos kiemelni ezen speciális igazolással kapcsolatban, hogy a munkáltató az ilyen jellegű speciális tanúsítványt azon személy hozzájárulásával igényelheti, akire vonatkozóan az adatokat kéri.¹¹⁸

1.4. A pedofil-nyilvántartás hatályos magyar szabályozásának ismertetése

Amint azt említettem, a jogalkotó a pedofil-nyilvántartás létrehozásának legfőbb célkitűzéseként a gyermekek védelmének biztosítását és a gyermekek sérelmére vagy kizsákmányolásával elkövetett nemi élet szabadsága vagy nemi erkölcs elleni bűncselekmények megelőzését [Bnytv. 75/B. § (1) bekezdés] határozta meg, így a bűnügyi nyilvántartó szerv olyan személyek ellenőrzése érdekében biztosítja a hozzáférést meghatározott adatkörhöz, akik a gyermekekkel valamilyen módon közvetlen kapcsolatba kerülhetnek (így például edzők, óvodapedagógusok, tanárok, iskolai portások, bébiszitterek, stb.).

Ennek megfelelően az érintette vonatkozó adatok megismerhetővé tételének kezdeményezése feltételhez kötött: a kezdeményező olyan nagykorú személy lehet, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy hozzátartozója, illetve nevelését, felügyeletét vagy gondozását látja el (továbbiakban: az érintett adatainak megismerésére jogosult személy). Emellett az érintett adatainak megismerésére jogosult személy megítélése szerint az adatok megismerésének a pedofil-nyilvántartás létrehozásának céljára tekintettel feltehetően szükségesnek kell lennie, továbbá az adatok akkor tehetőek megismerhetővé, amennyiben az erre vonatkozó adat más módon történő megismerése egyébként aránytalan nehézséggel járna [Bnytv. 75/B. § (3) bekezdés a) és b) pont]. Továbbá mindemellett az érintett adatainak megismerésére jogosult személy köteles az előbb említett feltételek fennállásáról nyilatkozni, illetve megjelölni azon személy családi és utónevét, akire az adatmegismerési igény vonatkozik [Bnytv. 75/B. § (3) bekezdés c) pont].

A pedofil-nyilvántartásba regisztrált adatok megismerhetővé tételének három konjunktív feltétele van: az érintett személy a bűncselekmény elkövetésekor már betöltötte a tizennyolcadik életévét [Bnytv. 75/B. § (2) bekezdés a) pont], az érintett a Bnytv. 75/B. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontja szerinti valamely bűncselekményt követte el,¹¹⁹ vagy az érintett Btk. 52. § (3) bekezdése szerinti végleges hatályú foglalkozástól eltiltásához

¹¹⁶ MARTINIC 2013, 109. p.

¹¹⁷ Uo.

¹¹⁸ Uo.

¹¹⁹ A 2013. június 30-ig hatályban volt 1978. évi IV. törvény szerinti erőszakos közöszülés [1978. évi IV. törvény 197. § (2) bekezdés a) pont, (3) bekezdés], szemérem elleni erőszak [1978. évi IV. törvény 198. § (2) bekezdés a) pont, (3) bekezdés], megrontás [1978. évi IV. törvény 201-202/A. §], tiltott pornográf felvétellel visszaélés [1978. évi IV. törvény 204. §], üzletszerű kéjelgés elősegítése [1978. évi IV. törvény 205. § (3) bekezdés a) pont], illetve a 2012. évi C. törvény [Btk.] szerinti szexuális kényszerítés [Btk. 196. § (2) bekezdés a) pont, (3) bekezdés], szexuális erőszak [Btk. 197. § (2) bekezdés, (3) bekezdés a) pont, (4) bekezdés, (4a) bekezdés], szexuális visszaélés (Btk. 198. §), kerítés [Btk. 200. § (2) bekezdés, (3a) bekezdés b) pont, (4) bekezdés a) pont], prostitúció elősegítése [Btk. 201. § 2020. június 30-ig hatályban volt (1) bekezdés c) pont, (2) bekezdés, (4) bekezdés b) pont], gyermekprostitúció kizsákmányolása (Btk. 203. §), gyermekpornográfia (Btk. 204-204/A. §), szemérem sértés.

kapcsolódnak, továbbá az érintett emiatt a büntetettek nyilvántartásában vagy a hátrányos jogkövetkezmények alatt álló, büntetlen előéletű személyek nyilvántartásában szerepel.

Amennyiben ezen feltételek fennállnak mind az érintett adat megismerésére jogosult személy, mind pedig az érintett személy részéről, a rendszer megismerhetővé teszi többek közt az érintett családi és utónevét, a születési idő adatból képzett, a születési évre vonatkozó adatot, a lakcímadatból a nyilvántartott település nevét, fővárosi lakcím esetén a kerület megnevezését is, a legutoljára készített azon arcképmást, amelyet az érintettől szemből készítettek, a bűnösséget megállapító jogerős ügydöntő határozatban a bíróság által megállapított bűncselekmény megnevezését, a bűncselekménynek az 1978. évi IV. törvény vagy a Btk. szerinti minősítését, a bűncselekmény elkövetésének idejét, a határozat jogerőre emelkedésének napjára vonatkozó adatot, a külföldi bíróság által hozott határozat jogerőre emelkedésének napját [Bnytv. 75/B. § (1) bekezdés].

Egy olyan jellegű nyilvántartás esetén, mint amilyen ez is, az alkotmányos jogok sérelmének minimalizálása érdekében az adatigénylés során meg kell jelölni az adatigénylés jogalapját, a megismerésre bocsátott adatok kezelése pedig a már említett hármas célcsoporthoz kötötten lehetségesek: a gyermek védelmének biztosítása, a gyermekkel kapcsolatba kerülő személyek előéletének ellenőrzése, valamint a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények megelőzése érdekében.¹²⁰

A pedofil-nyilvántartás a magyarorszag.hu oldalon a „CSALÁD” menüpont „GYERMEKVÉDELLEM” alpont alatt fellelhető bárki számára.¹²¹ Az adatokhoz való hozzáféréshez ezt követően az igénylőnek rendelkeznie kell ügyfélkapu-regisztrációval, telefonos azonosítási szolgáltatás igénybevételére jogosító regisztrációval, eSzemélyi okmánnyal vagy videotechnológián keresztül történő azonosítási szolgáltatás igénybevételére jogosító regisztrációval. Az adatok elérésének feltételei, továbbá az adatokhoz való hozzáférés menete arra enged tehát következtetni, hogy a magyar pedofil-nyilvántartás szabályozása korlátozásokat szab a keresésre vonatkozóan, amely nem ad teret az anonim módon történő „céltalan” kutakodásra.¹²²

A pedofil-nyilvántartásra vonatkozó törvényi szabályozás értelmében a hozzáférést biztosító felületen keresztül megismert adatokat az adatigénylő köteles bizalmasan kezelni, azok csak és kizárólag a gyermek érdekében használhatók fel, illetve csakis ezen okból tehetők harmadik személy számára megismerhetővé [Bnytv. 75/C. § (1) bekezdés]. Mindemelllett a Bnytv. szövege kifejezetten tiltja a megismert adatokról megszerzett információ többszörösítését, ezekről másolat (különösen képernyőfotó, kivonat vagy más összefoglaló) készítését, ezen felül továbbá a megismert adatokat tilos bármilyen módon nyilvánosságra hozni, sokszorosítani, nyilvántartásba rendezni vagy adatbázisba foglalni [Bnytv. 75/C. § (2) bekezdés].

A pedofil-nyilvántartás Bnytv. szerinti további részletszabályozásával a dolgozatom során nem kívánok foglalkozni, az eddigiekben mindössze azokat a rendelkezéseket vázoltam, amelyek a dolgozatom kapcsán valamilyen tekintetben relevanciával bírnak.

¹²⁰ MÁTYÁS FERENC: *Hatályba lépett a pedofil-törvény*. Wolters Kluwer Jogászvilág. 2021.07.09. <https://jogaszvilag.hu/szakma/hatalyba-lepott-a-pedofil-torveny/> (letöltve: 2022.12.08.).

¹²¹ https://magyarorszag.hu/szuf_ugyleiras?id=c8a66b56-10c5-4e4e-8abb-b3eba43668d8&n=a_gyermekeket_serto_nemi_elet_szabadsaga_vagy_nemi_erkolcs_elleni_buncselekményt_elkoveto_szemelyekre_vonatkozó_adatok_megismerhetove_tetele (letöltve: 2022.12.08.).

¹²² HOLLÓ BETTINA: *Elindult a pedofil-nyilvántartás, de nem lehet csak úgy böngészni*. Index, 2022. 02. 13. <https://index.hu/belfold/2022/02/13/pedofil-nyilvantartas-belugyminiszterium-adatok/> (letöltve: 2022.12.08.).

1.5. A magyar szabályozás elhelyezése a pedofil-nyilvántartások típusainak spektrumán

Véleményem szerint a magyar pedofil-nyilvántartási rendszer vegyes jegyekkel bír, de végső soron az adatok megismerhetővé tételének bizonyos mértékű korlátozása és feltételhez kötése, valamint a célhoz kötöttség megjelenése által formálisan leginkább a félig-nyitott pedofil-nyilvántartási rendszerek közé válhatna besorolhatóvá. Ugyanakkor, ha egy spektrumon szeretném elhelyezni a magyar szabályozást, akkor úgy gondolom, az valójában inkább közelít a nyitott pedofil-nyilvántartási rendszer felé. Ezen besorolás indokolása tekintetében elengedhetetlen kiemelnem, hogy mely pontokon tér el a magyar szabályozás a korábban bemutatott félig-nyitott és nyitott pedofil-nyilvántartási rendszerek iskolapéldáitól, és hogy pontosan milyen problémák merülhetnek fel ennek kapcsán.

Először is fel kell hívjam a figyelmet arra, hogy a magyar szabályozás értelmében elsősorban a gyermek hozzátartozója, valamint a gyermek nevelését, felügyeletét vagy gondozását ellátó személy férhet hozzá a nyilvántartásban tárolt adatokhoz. Ezáltal tehát nem mondhatjuk, hogy teljes mértékben publikus lenne a nyilvántartásban tárolt adatok összessége, azonban a gyakorlati megvalósulás tekintetében széles teret enged a hozzáférésre, hiszen elegendő az adatkérőnek nyilatkozatot tennie az adatigénylés jogalapjára vonatkozóan, valamint arra, hogy az adatigénylése szükséges, és az erre vonatkozó adat más módon történő megismerése egyébként aránytalan nehézséggel járna. Mindezen nyilatkozatok, valamint a hozzáférésre való jogosultság igazolása a gyakorlatban mindössze két gombnyomással megvalósul, bármilyen egyéb azonosítási vagy ellenőrzési módszer nélkül. Úgy vélem, a megvalósítás ezen módja teret enged a visszaélésszerű adatigénylésre, ugyanis az adatigénylők köre könnyedén ki is bővíthet olyan személyekre, akiknek alapvetően nem lenne jogosultsága a hozzáférésre az adott gyermek tekintetében. Továbbá e szükségességi mérce az érintett adatainak megismerésére jogosult személy megítélési mércéjéhez igazodik, így kérdésként merül fel, hogy a nyilvántartás adataihoz való hozzáférés tekintetében egyáltalán érvényesül-e bármilyen jellegű garancia.

Emellett úgy gondolom, nem életszerű az a feltételezés, hogy amennyiben adott esetben egy hozzáférésre jogosult személy hozzáfér a nyilvántartás adataihoz, és tudomást szerez arról, hogy gyermeke közelében egy, a nyilvántartásban szereplő személy tartózkodik, akkor figyelembe fogja venni a többszörözésre, másolat készítésére, valamint a megismerhetővé tételre vonatkozó szabályokat. Megfogalmazódik tehát azon problémakör is a korábban kifejtettek tekintetében, hogy a viszonylag lazább szabályozási módszerrel elősegíti-e az állam az önhatalmú igazgatóságok érvényesülését, valamint a már eleve létező stigmatizációs elemek lényeges erősödését.¹²³

A magyar pedofil-nyilvántartás esetében nem csak a gyakorlati megvalósulás vonatkozásában merülnek fel problémák, hanem már a szabályozási szinten is találkozhatunk ellentmondásokkal. Ahogyan arra a Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány is felhívta korábban a figyelmet, a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények elkövetőinek mintegy 90 %-a a gyermek közeléből, leggyakrabban a hozzátartozói köréből származik.¹²⁴

¹²³ A következő fejezetben részletesebben kitérek a stigmatizáció kérdéskörére.

¹²⁴ Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány Állásfoglalása a pedofilelles törvényjavaslattal kapcsolatban. <https://hintalovon.hu/2021/05/28/hintalovon-gyermekjogi-alapitvany-allasfoglalasa-a-pedofilelles-torvenyjavaslattal-kapcsolatban/>

Ebből fakadóan tehát egyértelmű, hogy a legtöbb esetben éppen az adatigénylésre jogosult személyi köréből kerül ki a bántalmazó, azaz annak van joga a nyilvántartás adataihoz hozzáférni, aki ezekben az esetekben maga az elkövető vagy olyan családtag, aki valószínűleg valamilyen mértékben már tudomással bír a korábbi gyermekbántalmazásról. Ezenfelül a szabályozás értelmezéséből levezethető az is, hogy az egyes gyermekvédelmi szervek sem rendelkeznek hozzáféréssel a nyilvántartásban tárolt adatok tekintetében, pedig ezen szervek elsődleges és legfőbb feladata a gyermek veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére irányulna. Évéggett ezekben az esetekben a pedofil-nyilvántartás gyakorlatilag funkcióját is veszti, még akkor is, ha az valójában a leírt garanciális rendelkezéseknek megfelelően kerül alkalmazásra.

Mindezek által tehát a hozzáférési kört figyelembe véve véleményem szerint a magyar pedofil-nyilvántartás a szabályozás terén valóban beleillik a félig-nyitott rendszerbe, ellenben a tényleges, életszerű alkalmazás megvalósulásának, illetve problémáinak fényében be kell látni azt, hogy e nyilvántartás elcsúszik a nyitott nyilvántartási típus irányába, mintegy hidat képezve a két változat között.

2. *A pedofil-nyilvántartás jelentősége, hatásai, alternatív megoldások keresése*

E fejezetben törekszem az eddig kifejtettek ismeretében megfogalmazható érveimet, illetve a pedofil-nyilvántartással kapcsolatban felmerülő problémaköröket röviden felvázolni, így beszélni fogok a szabályozással kapcsolatban felmerülő „preventív hiányosságokról”, valamint röviden bemutatom a pszichoterápiás kezelés preventív eszközként való alkalmazásának indokait.

2.1. *A pedofil-nyilvántartás preventív eszközként való várható hatékonyságának értékelése, valamint potenciális hatásai*

Fontos először is tisztázni, hogy mi lenne a pedofil-nyilvántartás elsődleges rendeltetése a célkitűzések tükrében. A pedofil-nyilvántartás intézménye a speciális prevenció eszközeként igyekszik szolgálni. A speciális prevenció alapvetően a bűnismétlés megelőzéseként definiálható, tehát arra törekszik, hogy a bűnelkövetőt visszatartsa egy újabb bűncselekmény elkövetésétől.¹²⁵ A pedofil-nyilvántartás intézménye kizárólag a speciális prevenció megvalósítására képes, hiszen alapvetően az elkövetővé válást mechanizmusánál fogva képtelen megelőzni. A pedofil-nyilvántartás elsődlegesen a *semlegesítés* egy formája, hiszen a regisztrált elkövetők lekövetettségének biztosításával igyekszik korlátozni a bűnismétlés lehetőségét.¹²⁶

Borbíró Andrea megfogalmazásában a szituációs megelőzés „a bűnalkalom-közpon-tú megelőzés célja, hogy megakadályozza bizonyos egyének, helyek és vagyontárgyak „viktimizálódását” azáltal, hogy csökkenti a bűnelkövetés lehetőségeit. Itt tehát nem az elkövető oldaláról közelítünk, hanem a bűncselekmény potenciális tárgyának, alanyának,

¹²⁵ BORBÍRÓ ANDREA: *Bűnmegelőzés*. In: Borbíró Andrea et al. (szerk.): *Kriminológia*. Wolters Kluwer Hungary. Budapest, 2020. 826. p.

¹²⁶ Uo.

sértettjének védelme felől”.¹²⁷ Ennek tudatában úgy gondolom, hogy a pedofil-nyilvántartás intézménye is ebbe a körbe sorolható, ugyanis az elsődleges célok között is megfogalmazásra került a gyermekek áldozattá válásának megakadályozása. Továbbá a nyilvántartás a bűnelkövetés lehetőségének csökkentését törekszik szolgálni azáltal, hogy biztosítja a gyermek hozzátartozója, illetve a nevelését, gondozását, felügyeletét ellátó személyek számára a gyermekkel közvetlen kapcsolatba kerülő egyének adataihoz való hozzáférést, s ezáltal az illető ellenőrzését. Amennyiben az adatigénylő olyan információra lel a nyilvántartásban, amely által arra következtethet, hogy a gyermek nem lenne biztonságban az adott személy közelében, úgy intézkedhet az iránt, hogy valamilyen módon elkerülje az adott személy és a gyermek bármilyen jellegű érintkezését, ezáltal korlátozva a gyermek bántalmazására irányuló bűnalkalmat. A gyermekek hozzátartozója, valamint nevelését, gondozását, felügyeletét ellátó személyek részéről tanúsított ezen magatartás a *Cornish* és *Clarke* által felállított tipológia szerint a provokáció veszélyének csökkentésére irányuló bűnalkalom-alakítási tevékenységek körébe tartozik,¹²⁸ hiszen a bűnalkalom pszichológiai, illetve kognitív elemeinek manipulálása azzal történik, hogy a bűnelkövető nemi vágyát felkeltő, s ezáltal bűnelkövetésre sarkalló „tárgyat”, azaz a gyermeket, valamilyen módon kiemelik az elkövető látóköréből.

Kiemelendő, hogy alapvetően a foglalkozástól eltiltás, valamint annak a pedofil-törvény fényében megvalósuló szigorítása véleményem szerint már elegendő eszköz arra vonatkozóan, hogy a felmerülő problémakört megoldja, tehát hogy a gyermek kikerüljön a potenciális bűnismétlő közvetlen személyi köréből, amennyiben a pedofil munkaköréből fakadóan férhet hozzá gyermekéhez. Így a preventív cél e módon való megvalósításának tekintetében céltalanná válik a pedofil-nyilvántartás intézménye.

Emellett, ahogyan arra korábban is utaltam, a gyermekpornográfia bűncselekményét az esetek túlnyomó többségében családtag követi el, és mivel pont azon személyi kör számára biztosított a hozzáférés, mint aki az elkövető is, így a nyilvántartás ezen aspektusában is funkcióvesztetté válik.

A gyermekekhez való hozzáférés természetesen megvalósulhat a munkakörön és a családon kívül is, többek között az interneten keresztül. Mivel a gyermek kikerül a pedofil közvetlen fizikai közelségéből a foglalkozástól eltiltás következtében, a pedofil valószínűleg más utat fog keresni a szexuális kielégülésének érdekében, amelyre a legelérhetőbb eszköz továbbra is az internet – és így az internetes gyermekpornográf tartalmak. Mivel a legtöbb olyan cselekmény, amely beleillik a gyermekpornográfia bűncselekményének tényállásába, internetes hozzáféréseken keresztül valósul meg, s egyáltalán nem is igényli a gyermekkel való fizikai közelséget, így kérdéses, hogy a pedofil-nyilvántartás egyáltalán bír-e bármilyen preventív jelentőséggel e perspektívában.

Mindemellett igaz, hogy a pedofil-nyilvántartás elsősorban az arra vonatkozó adatokat tartalmazza, hogy az adott illető volt-e jogerősen elítélve valamilyen gyermek ellen elkövetett, szexuális jellegű bűncselekmény miatt, azonban így a pedofil-nyilvántartás megnevezése félrevezető lehet, ugyanis nem csak pedofil jegyekkel rendelkező személyek követnek el ilyen bűncselekményeket, és kerülnek bele a nyilvántartásba, ezáltal tehát garancia sincs arra, hogy pedofil bűnelkövetők kerüljenek regisztrálásra. Ebből következik, hogy preventív szempontból sem lesz előremutató maga a pedofil-nyilvántartás, hiszen

¹²⁷ BORBÍRÓ 2020, 834. p.

¹²⁸ Uo. 835. p.

a bűnisméltés megelőzésére más és más módszerek lennének alkalmazandók és hatékonyak pedofil és nem pedofil bűnelkövetőkkel szemben.

Emellett a pedofil-nyilvántartás megalkotásának egyik meghatározó és kiemelendő pontja, hogy a büntetőjog fogalomtárában alapvetően nem jelenik meg a pedofília fogalma kategorikusan, így összemosódnak a korhatárokra vonatkozó korlátok. Tehát míg a kriminológiai pedofil vonzalma a 14. életévét be nem töltött gyermekekre irányul, addig a pedofil-nyilvántartásba bekerülők köre – s így kvázi az általa megfogalmazott pedofília fogalma – kiterjed azon bűnelkövetőkre is, akik 18. életévét be nem töltött személy sérelmére követnek el szexuális jellegű bűncselekményt. Ez azért is lehet hosszú távon probléma, mert ahogyan azt az I. fejezetben kifejtettem, a gyermekpornográfia hatályos szabályozása értelmében büntetendők azon tizennégy és tizennyolc év közötti fiatalok is, akiknek az egymásnak konszenzusos alapon küldött felvételek alapján magatartásuk beleillik a törvényi tényállásba. Igaz, hogy a pedofil-nyilvántartásba jelenleg csak az elkövetéskor 18. életévüket betöltött személyek kerülhetnek regisztrálásra, azonban úgy vélem, kifejezetten reális helyzet az, mikor a pár egyik fele már betöltötte 18. életévét, azonban a másik fele még nem, és így valósítják meg a tényállásba illő magatartást. Ezesetben a 18. életévét betöltött személy bekerül a nyilvántartásba, annak ellenére hogy gyakorlatilag semmilyen pedofil irányultság nem jelentkezik az ő személyiségében, mégis ezáltal ki lesz téve azon kifejezetten súlyos következményeknek, amelyeket a pedofil-nyilvántartásban való regisztráltság magával von. Alapvetően a büntető jogalkotásnak le kellene követnie a kriminológiai pedofília-fogalmat – tehát azon mentális rendellenességet, amely a pubertáskor előtt álló test iránti nemi izgalmat fedi le – annak érdekében, hogy a büntetőjogi reakció megfelelő legyen, és minimalizálódhassanak a fenti példához hasonló, vagy más jellegű anomáliák.

A félig-nyitott pedofil-nyilvántartásnak az egyik legnagyobb előnye alapvetően az lenne, hogy a szélesebb körű nyilvánosság nem rendelkezik hozzáféréssel az ebben tárolt adatokhoz. A hozzáférési kör szűkítésével alapvetően csökkenthetők az olyan problémák, mint a stigmatizáció hatásai. De amint azt korábban említettem, a magyar nyilvántartás a tisztán félig-nyitott rendszertől eltérő jegyekkel rendelkezik, s így ezen optimalizmus nem feltétlen áll meg. Annak ellenére, hogy a stigmatizáció, valamint az abból fakadó sztereotipizálás, illetve diszkrimináció közvetlen, egyénre gyakorolt hatásait már évtizedek óta kutatják, a pedofilokkal szembeni stigmatizáció következményei a kevésbé vizsgált jelenségek közé tartozik. Ahogy korábban említettem, egyértelműen kijelenthető, hogy a pedofília a társadalom által leginkább elítélt jelenségek közé sorolható,¹²⁹ így nem vitatható az sem, hogy a pedofil személyiségjegyekkel rendelkező egyénnel szembeni stigmatizáció talán a legsúlyosabb mértékű más esetekkel (például alkoholistákkal, szexuális szadistákkal és antiszociális jegyekkel bíró személyekkel) összehasonlítva.¹³⁰ Ennek oka nem csupán a gyermekekre irányuló szexuális fixáció, hanem emellett az is, hogy a közfelfogás alapján a pedofil jegyekkel rendelkező egyének köre egy az egyben megegyezik a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények elkövetőinek körével – amely ebben a formában nem igaz. E felfogás a pszichopatológiás és a jogi terminológia összekeverésből adódik, hiszen a pedofília nem hordozza magával szükségszerűen a gyermekek sérelmére

¹²⁹ FELDMAN, DAVID B. – CRANDALL, CHRIS S.: *Dimensions of mental illness stigma: What about mental illness causes social rejection?*. Journal of Social and Clinical Psychology 2007/2. 141. p.

¹³⁰ JAHNKE, SARA – IMHOFF, ROLAND – HOYER, JUERGEN: *Stigmatization of People with Pedophilia: Two Comparative Surveys*. Archives of Sexual Behavior 2015/1. 28. p.

elkövetett szexuális bűncselekmény elkövetését, ugyanis az ilyen jellegű bűncselekmények elkövetésében gyakran a gyermekekre irányuló szexuális érdeklődéstől független tényezők játszanak közre – mit ahogy azt az előző fejezetben kifejtettem.¹³¹ A pedofilokkal szembeni stigmatizáció az adott személy pszichológiai működésére irányuló következményei által közvetetten befolyásolhatja a szexuális bűncselekmény elkövetésének kockázatát a korábban tárgyalt tényezők mellett (vagy akár által is), így véleményem szerint ezen kérdéskör elemzése kiemelt jelentőséggel bír a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények megelőzése kapcsán. A stigmatizáció a pedofil személyek esetében nagy mértékben befolyásolhatja az érzelmi, kognitív, valamint szociális problémák kialakulását, illetve azok fokozatát. Továbbá pedig csökkenti a hajlandóságot a professzionális segítség igénybevételére.¹³² Az érzelmi mechanizmusok tekintetében a stigmatizációs stressz hatásának tulajdonítható a pedofil jegyekkel rendelkező személyek esetében jellemző szorongás, hangulatingadozás, szociális fóbiák erősödése.¹³³ A szexuális bűncselekmények gyakran különféle negatív érzelmekhez kötődnek, s a nem szexuális bűncselekmények elkövetőihez vagy más kontrollcsoportokhoz képest a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények esetében az elkövetők valószínűleg erősebben támaszkodnak az olyan érzelemközpontú megküzdési stratégiákra, mint a túlzott önkielégítés és fantáziálás.¹³⁴ Azon személyek, akik nem rendelkeznek a negatív érzelmi állapotok kezeléséhez szükséges készségekkel, a szexet erőteljes, de gyakran problémás megküzdési mechanizmusként használhatják. Egy kifejezetten a gyermekek elleni szexuális bűncselekmények kockázati tényezőire összpontosító metaanalízis¹³⁵ kimutatta, hogy a gyermekek szexuális bántalmazói a nem-elkövetőkhöz képest nagyobb mértékben mutattak internalizáló viselkedési problémákat. Ennek következtében a megbélyegzés által kiváltott érzelmi zavarok közvetve hozzájárulhatnak a pedofilfiával élő személyek szexuálisan bántalmazó magatartásának kockázatához, amint azt az a megállapítás is jelzi, hogy a szexuális bűnözők kevésbé funkcionális megküzdési stratégiákat mutatnak, mint a nem bűnözők.¹³⁶ Továbbá ha a pedofilokkal szemben továbbra is fennmarad, sőt erősödik a stigmatizáció, ennek hatásai lényegesen akadályozni fogják a pedofília, mint állapot jobb megértését, ezáltal pedig a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális jellegű bűncselekmények megakadályozására irányuló erőfeszítéseket. Fontos kiemelni, hogy a stigmatizáció ezen jegyei alapvetően is – tehát pedofil-nyilvántartás nélkül is – jelen vannak társadalmunkban, azonban úgy vélem egy olyan nyilvántartás intézményesülésének tudata, amelyhez magánszemélyek is hozzáférhetnek, csak a stigmatizációs stressz hatásainak elharapózásához vezethet.

Az eddig vázoltak értelmében tehát úgy vélem, a pedofil-nyilvántartás e formában megvalósuló, itthoni szabályozását jogosan lehetne a szimbolikus büntetőjog egy ékes példájának tekinteni, hiszen a fent bemutatott deficittek tükrében úgy vélem, az mindössze szimbolikus célokat szolgál, valódi preventív funkcióval nem rendelkezik. Ahogyan azt *Nagy Ferenc* is megfogalmazza: „Szimbolikus büntetőjog esetén a törvényhozó (csak) azt a célkitűzést követi, hogy felhívja a figyelmet a közvéleményben a gondos és dönteni képes

¹³¹ JAHNKE – IMHOFF – HOYER 2015, 29. p.

¹³² JAHNKE, SARA et al.: *Stigma-Related Stress and its Correlates among Men with Pedophilic Sexual Interests*. Archives of Sexual Behavior. 2015/8. 2173-2187. pp.

¹³³ JAHNKE – IMHOFF – HOYER 2015, 25. p.

¹³⁴ Uo. 26. p.

¹³⁵ WHITAKER et al. 2008, 529-548. pp.

¹³⁶ Uo.

jogalkotásra. A szimbolikus hatású büntetőjog a büntetésnek is speciális kommunikatív jelentőséget tulajdonít. A különleges bűncselekmény mellett, a más, a különleges tettestípusra hívják fel a figyelmet, eszkalálódó punitivitás, szigor kíséretében. De a valódi problémát meg sem próbálja orvosolni, a problémakezelés kimerül a szimbolikus jellegű büntetőjogi szankció előírásában.¹³⁷ Habár jelen esetben nem kifejezett büntetőjogi szankciókról beszélhetünk, mégis olyan súlyos – mind jogi, mind pedig társadalmi – következményekkel kell szembenéznie a regisztrált személynek, amely egyébként konkrét jogtárgyvédelemmel nem jár, és a bűnmegelőzésre sem képes.

2.2. A pszichoterápiás kezelés mint preventív megoldás

A II. fejezetben bemutatott kockázati tényezők fényében kijelenthető, hogy a bűnmegelőzés tekintetében az egyik leghatékonyabb eszközként az elkövetők pszichoterápiás kezelése szolgálna, amely hosszú távon lenne képes minimalizálni a bűnismétlés kockázatát a pedofil bűnelkövetők vonatkozásában.

Az eddigiekben kifejtettek alapján egyértelmű, hogy a pedofília egy olyan tartós állapot, amely a már a DSM-5 által definiált módon is biológiai orientációnak tekinthető. Így tehát a pedofília nem egy átmeneti állapot, amely adott esetben a büntetés kiszabásával (vagy bármilyen más jellegű restriktív rendelkezéssel), illetve annak kilátásba helyezésével megszűnik létezni, hanem olyan személyiségjegy, amely hosszú távon fennmarad még abban az esetben is, ha nem eredményez bűnelkövetést. Fontos megjegyezni, hogy a pedofília veleszületett, személyiség részeként való emlegetése azon következtetést vonja maga után, hogy az egyúttal megváltoztathatatlan is, így én magam sem állíthatom azt, hogy a pedofília pszichoterápiás kezeléssel önmagában kiirtható lenne. Ellenben a bűnelkövetéshez vezető egyéb tényezők¹³⁸ regulálásában, enyhítésében kulcsfontosságú szerephez juthat, amely az ebből következő logikai láncolat végére jutva rendkívül lényeges bűnmegelőzési jelentőséggel bír. Ehhez hasonlítva, és ugyanezen gondolati síkon elindulva a pedofília megváltoztathatatlan voltából fakadóan a pedofília akkor is a személyiség része marad, ha a gyermeket kiemelik a pedofil személy jelenlétéből – tehát érvényesülnek a pedofil-nyilvántartáshoz fűzött funkciók, illetve a foglalkozástól eltiltás szabályai. Ennek következtében azonban a pedofil a szexuális frusztráció és az önreguláció hiányában más módot fog keresni arra, hogy vágyai kielégülhessenek, ebből adódóan pedig valószínűsíthető lesz a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény megvalósítása. Holott amennyiben – visszautalva korábbi állításomra – pszichoterápiás kezeléssel a pedofil eléri az önregulációs képességeinek jelentős megerősödését, valamint segítséget kap a kognitív torzításai és szocio-affektív nehézségeinek kiküszöbölésében, számottevően csökkenhet a bűnelkövetés és a bűnismétlés valószínűsége.¹³⁹ A gyermekpornográfia prevenció eszközeként a bűncselekmény elkövetésétől való tartózkodásra irányuló gátló kontroll kialakítása különösen kiemelt jelentőséggel bírhat, ugyanis a pornográf tartalmakhoz való könnyű online hozzáférés nehezítheti az ellenállást az így is jelentős önszabályozási problémákkal küzdő

¹³⁷ NAGY FERENC: *Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjog-tudományban* [Digitális kiadás.]. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2016. https://mersz.hu/hivatkozas/m191reutabeab_105_p2/#m191reutabeab_105_p2 (letöltve: 2022.11.29.).

¹³⁸ Lásd II. fejezetben kifejtettek.

¹³⁹ FARKAS – FOGARASI – HALLER 2020, 70. p.

csoporton belül. A kognitív viselkedésterápiák bűnmegelőzésben játszott kiemelkedően fontos szerepére *Borbíró Andrea* is rávilágít, hiszen ő is kiemeli, hogy a kutatások alapján az ilyen kognitív viselkedésterápiás programokban résztvevő elítélteket „átlagosan 40 %-al kedvezőbb visszaesési ráta jellemzi, mint a kontrolleszempont tagjait”.¹⁴⁰

Emellett véleményem szerint fontos megjegyezni, hogy a kognitív terápiás foglalkozásokat nem csupán a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények pedofil körébe tartozó elkövetői számára kellene biztosítani, hanem a prevenció céljának megvalósítása érdekében olyan pedofil egyének számára is népszerűsíteni – és lehetőleg minél szélesebb körben biztosítani – kellene, akik még nem követtek el bűncselekményt, vagy legalábbis erre még nem derült fény. E javaslatomat legitimálja *Hossack* és társai tanulmánya,¹⁴¹ amelyben megállapításra került, hogy azon pedofilok, akik tisztában vannak a gyermekek iránti vonzódásukkal, valójában zavarhatja a gyermekekkel való szexuális érintkezésre vonatkozó vágyuk, és legtöbb esetben – alaposan – tartanak attól, hogy elveszítik az önszabályozási kontrolljukat. Azonban lényeges pontja lehet a pedofilok tekintetében megvalósítandó terápiás kezelésnek az anonimitás, vagy legalábbis a megfelelő titoktartás, hiszen a legjelentősebb gátló tényező a pedofil hajlam nyilvánosságra jutása és felvállalása az erős stigmatizációs hatások miatt.

2.3. További kutatási irányzatokra vonatkozó javaslatok

Az eddig vázolt kutatási eredményeim tükrében tisztává vált, hogy bár már léteznek valid eredményekkel bíró kutatások a témában, azonban számos további, mélyrehatóbb kutatás lefolytatására van szükség ahhoz, hogy megértsük a pedofil vágyakozással és viselkedéssel összefüggő pszichológiai vonások körét, és hogy megalapozzuk a maximálisan hatékony diagnosztikai rendszereket. Lényeges kiemelni azt, hogy leginkább a gyermekpornográfia és a pedofília kapcsolatára vonatkozóan jelentkezik hiány kimerítően részletes kutatások tekintetében, különösen Magyarországon. A valós kockázati tényezők felmérése érdekében felettebb fontosnak tartom, hogy e relációban itthon is lefolytatásra kerüljenek kutatások és vizsgálatok.

A felvázolt szakirodalmi áttekintésem tükrében két főbb kutatási irányvonalra szeretnék utalást, illetve javaslatot tenni. Az egyik terület, amely esetén részletes vizsgálatok lefolytatására van szükség, az a gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények – különösen a gyermekpornográfia – egyes elkövetői típusaihoz vezető fejlődési folyamatok pontosabb feltárása, kifejezetten koncentrálna azon kockázati tényezőkre, amelyek a bűnelkövetést eredményezik. Erre az egyik leghatékonyabb módszerként az ilyen bűncselekményekért elítéltekkel lefolytatott mélyinterjúkból kiszűrhető információk szolgálhatnának, amely során többek közt olyan tényezőkre lehetne konkrétabb információkat leszárnai, mint az elkövetők gyermekkori jellemvonásai, a kognitív torzulások kialakulásának kezdete és folyamata, illetve a pedofil érdeklődés egzaktabb szegmensei. Mindemellett javaslom további klaszterelemzések megvalósítását is az elkövetői csoportok további cizellálása érdekében. Ezt azért tartom kiemelten szükségesnek, mert ezáltal pontosabb kezelési, s így prevenciósi irányvonalak kialakítására nyílhat lehetőség. A másik kutatási irányvonalnak az

¹⁴⁰ BORBÍRÓ 2020, 826. p.

¹⁴¹ HOSSACK, ALEX et al.: *Helpline: Accessible help inviting active or potential paedophiles*. Journal of Sexual Aggression 2004/1. 123–132. pp.

igazságügyben egyelőre meg nem jelent pedofilokra kellene koncentrálnia a megküzdési, illetve önregulációs stratégiák kialakítása és fenntartása érdekében. Ez azért is lenne egy lényeges kutatási irányvonal, mert az olyan empirikus kutatásokból levont következtetések, amelyek csak és kizárólag elítélt pedofilokat vizsgáltak, könnyedén lehetnek félrevezetőek a nem megfelelő reprezentáltság, valamint a már érvényesülő prevenciós stratégiák vélhető eredményeinek következtében. Így a teoretikus megállapítások gyakorlatba való átültetésének preventív hatékonysága elmaradhat a várt eredmények megvalósításától. Emellett egyelőre az sem világos, hogy a felfedezett, illetve fel nem fedezett elkövetők között milyen pszichés különbségek állhatnak fenn, így ennek kiderítése is indokolt.

V. Összegzés

Összegzésként elmondható, hogy a dolgozatban vázolt, pszichoszexuális nehézségek, kognitív torzítások, valamint szocio-affektív nehézségek körében felmerülő kockázati tényezők önmagában való létezése, illetve ezek bizonyítottsága megalapozottá teszi azon állításomat, miszerint a pedofil-nyilvántartás intézménye a szabályozás ezen formájában csupán látszólagosan bír preventív funkcióval, mindössze mondhatni egy felületi megoldásként szolgál, míg a probléma gyökerének kiirtására nem alkalmas.

Dolgozatomban összesen öt hipotézisen keresztül vizsgáltam a pedofil-nyilvántartás preventív funkciója megvalósulásának kérdését. Az első hipotézisem szerint a gyermekpornográfiát elkövetők nem mindegyike pedofil, jelentkezhetnek más okok is az elkövetésre vonatkozóan. Ezen állításomat alátámasztja, hogy kutatásom során egyrésztől sikeresen felvázoltam a gyermekpornográfiát elkövetők tipizálási rendszerét, amelyben világosan megjelenik, hogy a pedofilán túl más motivációk is jelentkezhetnek a bűncselekmény elkövetésére vonatkozóan az elkövetői típustól függően, másrésztől pedig az is megerősíti állításom, hogy az általam ismertetett kutatási eredmények is hangsúlyozzák a pedofil és nem pedofil elkövetők megkülönböztetését. A második hipotézisemet, miszerint a bűnelkövetést nem önmagában a pedofília, hanem annak kézben tartásának hiánya eredményezi, tisztán igazolja a II. fejezetben vázolt kockázati tényezők fennállása a pedofil bűnelkövetői kör esetében. Mindemellett véleményem szerint azon hipotéziseim is bizonyítottá váltak, miszerint a megjelenő stigmatizáció által nem elég, hogy nem rendelkezik preventív hatással a nyilvántartás, hanem egyenesen kontraproduktív is lehet hosszú távon, ugyanis a pedofil elkövetők esetében jelentkező szocio-affektív nehézségek (így például az elmagányosodás, kirekesztettség érzése, és az ezek következtében megjelenő depresszió) kialakulását jelentősen befolyásolja a – már a nyilvántartás hiányában is fennálló – stigmatizáció jelensége, ezt pedig a gyakorlatilag bárki által elérhető pedofil-nyilvántartás léte lényegesen felerősíti. Az eddig említett – és bizonyított – feltevéseimből igaznak bizonyul azon állításom is, hogy mivel nem minden gyermek sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmény elkövetője pedofil személy, így arra sincs konkrét garancia, hogy a pedofil-nyilvántartásba kizárólag pedofil egyének kerülhessenek regisztrálásra.

Kiemelendő, hogy amennyiben a gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények megelőzése a cél, fontos preventív eszköznek bizonyulhat alternatív megoldásként a kognitív pszichoterápia alkalmazása, ugyanis kriminológiai szempontból úgy vélem, egyre inkább elnyeri legitimitációját. Azonban annak érdekében, hogy e terápiás kezelések valóban hatékonyak bizonyuljanak hosszú távon is, szorgalmazom további kutatások lefolytatását

e területen, emellett pedig javaslom az átfogóbb nemzetközi gyakorlat vizsgálatát, valamint társadalmi hatástanulmány lefolytatását a pedofil-nyilvántartás hosszabb távú hatásainak felmérése érdekében.

Végezetül az eddigiekre figyelemmel szükségesnek tartom annak mérlegelését, hogy hol jelenik meg fontosabb érdek: a társadalmi biztonságérzetet szeretnénk minél magasabb szinten biztosítani, vagy ténylegesen hatékony bűnmegelőzési módszerek implementálásába kell fektetnünk a továbbiakban energiáinkat?

VIVIEN ARACSI

An analysis of the preventive effectiveness of the paedophile register in the light of child pornography offences

(Summary)

In the past few years, a number of factors have led to a focus on child protection in Hungary, resulting in the entry into force of Act LXXIX of 2021, known as the Pedophile Act. As part of this package of legislative amendments, the so-called paedophile register was implemented in Hungary, which serves to register convicted perpetrators of sexual offences against children.

I believe that my choice of research topic is legitimised by the fact that, despite the importance of understanding this phenomenon, there is relatively limited literature available in Hungary, so I have sought to fill the gaps in this area by analysing research findings from abroad.

The primary aim of my thesis was to evaluate the preventive effectiveness of this register, which I examined by looking at the risk factors for offending and the typology of child pornography offenders. In this context, I have outlined the psychosexual difficulties, socio-affective deficits and certain cognitive distortions that characterise offenders, with particular attention to the relationship between paedophilia and offending.

In order to explore the preventive effectiveness of the paedophile register, I also examined the characteristics of different types of paedophile registers with regard to the legislation of two other countries, Croatia and the United States of America, and compared them with the Hungarian situation, thus classifying the Hungarian register into the existing system of types.

In the light of the problems identified in the thesis concerning the preventive effectiveness of the paedophile register, I proposed the use of psychotherapeutic treatment as a preventive tool for the personal profile of paedophile offenders.

In my thesis, I have tried to draw on the widest possible domestic and international literature in order to provide a more in-depth picture of this phenomenon and institution, as well as to make suggestions for further research.